

Opracowanie:		
PROGNOZA ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO „LOKALNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI OBSZARÓW MIEJSKICH MIASTA STAROGARD GDAŃSKI NA LATA 2008 – 2013”		
Zleceniodawca	Gmina Miejska Starogard Gdański	
	83-200 Starogard Gdański	
	ul. Gdańska 6	
Umowa nr	WPIU-I-0714-14/2009	Egz. nr
Zespół autorski:		
	mgr Monika Markowska	
	dr hab. Maciej Przewoźniak	
	mgr Ewa Sawon	
	mgr Andrzej Winiarski	

Gdańsk, sierpień 2009 r.

Spis treści:

1. PODSTAWY PRAWNE PROGNOZY I INFORMACJE O METODACH ZASTOSOWANYCH PRZY JEJ SPORZĄDZANIU	5
1.1. Podstawy prawne	5
1.2. Metody prognozowania	7
2. INFORMACJE O ZAWARTOŚCI I GŁÓWNYCH CELACH „PROGRAMU...” ORAZ JEGO POWIĄZANIACH Z INNYMI DOKUMENTAMI	8
2.1. Charakterystyka ustaleń „Programu...”	8
2.1.1. Wprowadzenie	8
2.1.2. Problemy rewitalizacji miasta Starogard Gdański	9
2.1.3. Cele rewitalizacji miasta Starogard Gdański	10
2.1.4. Projekty i przedsięwzięcia wybrane do realizacji celów	11
2.2. Powiązania „Programu...” z innymi dokumentami:	13
2.2.1. Dokumenty poziomu krajowego	13
2.2.2. Dokumenty poziomu regionalnego	16
2.2.3. Dokumenty poziomu miejskiego	20
3. ANALIZA I OCENA STANU ŚRODOWISKA I JEGO POTENCJALNE ZMIANY	22
3.1. Struktura środowiska przyrodniczego	22
3.1.1. Położenie regionalne	22
3.1.2. Środowisko przyrodnicze na terenie objętym „Programem...” i w jego otoczeniu	23
3.2. Źródła i stan antropizacji środowiska przyrodniczego	25
3.2.1. Warunki aerosanitarne	25
3.2.2. Źródła i natężenie hałasu	27
3.2.3. Zanieczyszczenie wód powierzchniowych	28
3.2.4. Przekształcenia litosfery	29
3.3. Walory zasobowo-użytkowe środowiska przyrodniczego	29
3.4. Zagrożenia przyrodnicze	31
3.5. Potencjalne zmiany stanu środowiska w przypadku braku realizacji „Programu...”	31
4. WALORY KULTUROWE	33
5. ANALIZA ISTNIEJĄCYCH PROBLEMÓW OCHRONY ŚRODOWISKA ISTOTNYCH Z PUNKTU WIDZENIA REALIZACJI „PROGRAMU...”, W SZCZEGÓLNOŚCI NA OBSZARACH FORM OCHRONY PRZYRODY	34
5.1. Główne problemy ochrony środowiska	34
5.2. Problemy ochrony przyrody	34
6. ANALIZA CELÓW OCHRONY ŚRODOWISKA USTANOWIONYCH NA SZCZEBLU MIĘDZYNARODOWYM, WSPÓLNOTOWYM, KRAJOWYM I REGIONALNYM ISTOTNYCH Z PUNKTU WIDZENIA PROJEKTU ZMIANY STUDIUM	37
6.1. Poziom międzynarodowy i krajowy	37
6.2. Poziom regionalny	38
7. ANALIZA I OCENA PRZEWIDYWANYCH, ZNACZĄCYCH ODDZIAŁYWAŃ USTALEŃ „PROGRAMU” NA ŚRODOWISKO	40
7.1. Wprowadzenie	40
7.2. Ocena oddziaływania na środowisko poszczególnych projektów i przedsięwzięć	40
7.2.1. Sfera przestrzenna	40
7.2.2. Sfera społeczna	42
7.2.3. Sfera ekonomiczna	43
7.3. Ocena skumulowanego oddziaływania na środowisko projektów i przedsięwzięć „Programu...”	44

7.4. Przewidywane znaczące oddziaływania na środowisko	50
7.5. Klasyfikacja oddziaływań „Programu...” na środowisko - synteza	52
8. INFORMACJE O MOŻLIWYM TRANSGRANICZNYM ODDZIAŁYWANIU REALIZACJI PROGRAMU NA ŚRODOWISKO	54
9. ROZWIĄZANIA MAJĄCE NA CELU ZAPOBIEGANIE, OGRANICZENIE LUB KOMPENSACJĘ PRZYRODNICZĄ NEGATYWNYCH ODDZIAŁYWAŃ NA ŚRODOWISKO, MOGĄCYCH BYĆ REZULTATEM REALIZACJI PROGRAMU, W SZCZEGÓLNOŚCI ODDZIAŁYWAŃ NA CELE I PRZEDMIOT OCHRONY OBSZARÓW NATURA 2000 ORAZ INTEGRALNOŚĆ TYCH OBSZARÓW	55
10. ROZWIĄZANIA ALTERNATYWNE DO ROZWIĄZAŃ ZAWARTYCH W „PROGRAMIE...”	56
11. PROPOZYCJE DOTYCZĄCE PRZEWIDYWANYCH METOD ANALIZY SKUTKÓW REALIZACJI PROGRAMU ORAZ CZĘSTOTLIWOŚCI JEJ PRZEPROWADZANIA	57
12. WSKAZANIE NAPOTKANYCH W PROGNOZIE TRUDNOŚCI WYNIKAJĄCYCH Z NIEDOSTATKÓW TECHNIKI LUB LUK WE WSPÓŁCZESNEJ WIEDZY	58
13. WNIOSKI	59
14. STRESZCZENIE PROGNOZY W JĘZYKU NIESPECJALISTYCZNYM	63
15. WYKAZ ŹRÓDEŁ INFORMACJI UWZGLĘDNIONYCH W PROGNOZIE	67
Spis rysunków	71

Załączniki tekstowe:

1. Uzgodnienie Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Gdańsku zakresu i stopnia szczegółowości informacji wymaganych w prognozie oddziaływania na środowisko „Lokalnego programu rewitalizacji obszarów miejskich miasta Starogard Gdański na lata 2008 – 2013”.
2. Uzgodnienie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Gdańsku zakresu i stopnia szczegółowości informacji wymaganych w prognozie oddziaływania na środowisko „Lokalnego programu rewitalizacji obszarów miejskich miasta Starogard Gdański na lata 2008 – 2013”.
3. Prognoza oddziaływania na środowisko Miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla obszaru ograniczonego ulicami Kanałową, Sobieskiego, Kościuszki, Chojnicką, Mostową i rzeką Wierzycą w Starogardzie Gdańskim (2001).
4. Prognoza oddziaływania na środowisko Miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla obszaru położonego w rejonie ulic Kościuszki – Pomorska w Starogardzie Gdańskim (2004).
5. Prognoza oddziaływania na środowisko Miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla obszaru położonego w rejonie ulic Piłsudskiego – Chopina - Parkowa w Starogardzie Gdańskim (2005).
6. Prognoza oddziaływania na środowisko zmiany Miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla obszaru pomiędzy ulicami Kanałową, Sobieskiego, Kościuszki, Chojnicką, Mostową i rzeką Wierzycą w Starogardzie Gdańskim - obejmującej dz. geod. 314 obr. 17 i cz. 501/5 obr. 17 przy ul. Krzywej (2006).
7. Prognoza oddziaływania na środowisko Miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla obszaru położonego w rejonie ulic Kościuszki, Jana Pawła II, Pomorskiej w Starogardzie Gdańskim (2007).

8. Prognoza oddziaływania na środowisko zmiany Miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla fragmentu miasta Starogard Gdański – dot. dz. geod. nr 89/4, 89/5, 89/10, 89/9, 89/8, 89,7 obr. 14 przy ul. Hallera (2009).

1. PODSTAWY PRAWNE PROGNOZY I INFORMACJE O METODACH ZASTOSOWANYCH PRZY JEJ SPORZĄDZANIU

1.1. Podstawy prawne

Przedmiotem opracowania jest prognoza oddziaływania na środowisko „Lokalnego programu rewitalizacji obszarów miejskich miasta Starogard Gdański na lata 2008 – 2013”. Treść „Lokalnego programu rewitalizacji ... miasta Starogard Gdański” dostosowano do wymogów określonych, w ramach postępowania w sprawie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko, przez Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Gdańsku.

Prognoza wykonana została na podstawie Ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. Nr 199, poz. 1227). Ustawa ta, w art. 47 wprowadziła wymóg przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko także w przypadku projektów dokumentów, innych niż wymienione w art. 46, jeżeli w uzgodnieniu z właściwym organem, o którym mowa w art. 57, organ opracowujący projekt dokumentu stwierdzi, że wyznaczają one ramy dla późniejszej realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko i że realizacja postanowień tych dokumentów może spowodować znaczące oddziaływanie na środowisko.

Wg art. 51 ust. 2 ww. ustawy:

51.2. Prognoza oddziaływania na środowisko:

1) zawiera:

- a) *informacje o zawartości, głównych celach projektowanego dokumentu oraz jego powiązaniach z innymi dokumentami,*
- b) *informacje o metodach zastosowanych przy sporządzaniu prognozy,*
- c) *propozycje dotyczące przewidywanych metod analizy skutków realizacji postanowień projektowanego dokumentu oraz częstotliwości jej przeprowadzania,*
- d) *informacje o możliwym transgranicznym oddziaływaniu na środowisko,*
- e) *streszczenie sporządzone w języku niespecjalistycznym;*

2) *określa, analizuje i ocenia:*

- a) *istniejący stan środowiska oraz potencjalne zmiany tego stanu w przypadku braku realizacji projektowanego dokumentu,*
- b) *stan środowiska na obszarach objętych przewidywanym znaczącym oddziaływaniem,*
- c) *istniejące problemy ochrony środowiska istotne z punktu widzenia realizacji projektowanego dokumentu, w szczególności dotyczące obszarów podlegających ochronie na podstawie ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody,*
- d) *cele ochrony środowiska ustanowione na szczeblu międzynarodowym, wspólnotowym i krajowym, istotne z punktu widzenia projektowanego dokumentu, oraz sposoby, w jakich te cele i inne problemy środowiska zostały uwzględnione podczas opracowywania dokumentu,*
- e) *przewidywane znaczące oddziaływania, w tym oddziaływania bezpośrednie, pośrednie, wtórne, skumulowane, krótkoterminowe, średnio-terminowe i długoterminowe, stałe i chwilowe oraz pozytywne i negatywne, na cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 oraz integralność tego obszaru, a także na środowisko, a w szczególności na:*

- różnorodność biologiczną,
- ludzi,
- zwierzęta,
- rośliny,
- wodę,
- powietrze,
- powierzchnię ziemi,
- krajobraz,
- klimat,
- zasoby naturalne,
- zabytki,
- dobra materialne
- z uwzględnieniem zależności między tymi elementami środowiska i między oddziaływaniami na te elementy;

3) przedstawia:

- a) rozwiązania mające na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko, mogących być rezultatem realizacji projektowanego dokumentu, w szczególności na cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 oraz integralność tego obszaru,
- b) biorąc pod uwagę cele i geograficzny zasięg dokumentu oraz cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 oraz integralność tego obszaru - rozwiązania alternatywne do rozwiązań zawartych w projektowanym dokumencie wraz z uzasadnieniem ich wyboru oraz opis metod dokonania oceny prowadzącej do tego wyboru albo wyjaśnienie braku rozwiązań alternatywnych, w tym wskazania napotkanych trudności wynikających z niedostatków techniki lub luk we współczesnej wiedzy.

Uzgodnienia dotyczące zakresu i stopnia szczegółowości informacji wymaganych w prognozie oddziaływania na środowisko „Lokalnego programu rewitalizacji obszarów miejskich miasta Starogard Gdański na lata 2008 – 2013” wydane zostały przez Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Gdańsku (**załącznik 1**) i przez Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Gdańsku (**załącznik 2**).

Prognoza oddziaływania na środowisko „Lokalnego programu rewitalizacji obszarów miejskich miasta Starogard Gdański na lata 2008 – 2013”, zwanego dalej „Programem...”, obejmuje następujące, podstawowe zagadnienia:

- charakterystykę ustaleń „Programu...”;
- analizę i ocenę stanu środowiska i jego potencjalne zmiany na obszarze objętym „Programem...” i w jego otoczeniu;
- analizę istniejących problemów ochrony środowiska istotnych z punktu widzenia realizacji „Programu...”, w tym w obrębie form ochrony przyrody w otoczeniu obszaru objętego „Programem...”;
- analizę celów ochrony środowiska ustanowionych na szczeblu międzynarodowym, wspólnotowym, krajowym i regionalnym istotnych z punktu widzenia „Programu...”
- analizę i ocenę przewidywanych, znaczących oddziaływań ustaleń „Programu...” na środowisko;
- rozwiązania mające na celu zapobieganie, ograniczenie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko;
- propozycje dotyczące przewidywanych metod analizy skutków realizacji

postanowień „Programu...” oraz częstotliwości jej przeprowadzania;

- wnioski;
- streszczenie w języku niespecjalistycznym.

1.2. Metody prognozowania

W prognozie oddziaływania na środowisko „Lokalnego programu rewitalizacji obszarów miejskich miasta Starogard Gdański na lata 2008 – 2013” zastosowano następujące metody prognozowania:

- indukcyjno-opisową;
- analogii środowiskowych;
- diagnozy stanu środowiska na podstawie kartowania terenowego, jako punktu wyjścia ekstrapolacji w przyszłość;
- analiz kartograficznych.

Ww. metody opisane są m. in. w pracach Przewoźniaka (1987,1995, 1997) oraz w „Problemach Ocen Środowiskowych” (nr 1 – 45).

2. INFORMACJE O ZAWARTOŚCI I GŁÓWNYCH CELACH „PROGRAMU...” ORAZ JEGO POWIĄZANIACH Z INNYMI DOKUMENTAMI

2.1. Charakterystyka ustaleń „Programu...”

2.1.1. Wprowadzenie

„Lokalny program rewitalizacji obszarów miejskich miasta Starogard Gdański na lata 2008 – 2013” stanowi efekt prac wykonanych na mocy umowy podpisanej pomiędzy Urzędem Miasta a Wydziałem Architektury Politechniki Gdańskiej (główny autor P. Lorens), przy współpracy ekspertów Towarzystwa Urbanistów Polskich Oddział Gdańsk, w trybie partycypacyjnym, przy szerokim udziale społeczności lokalnej, w okresie od lutego do czerwca 2008 r. „Programu...” stanowi aktualizację dokumentu uchwalonego w kwietniu 2004 r. przez Radę Miasta Starogardu Gdańskiego. Konieczność aktualizacji „Programu...” wynikała z potrzeb dostosowania dokumentu do wymogów stawianych przed projektami ubiegającymi się o dofinansowanie z funduszy europejskich oraz z dążenia władz miejskich do przedyskutowania zagadnień rewitalizacji w kontekstach: społecznym, ekonomicznym i przestrzennym.

Uspółcześnienie opracowania „Programu...” polegało na publicznej dyskusji nt. kluczowych jego ustaleń i na wypracowaniu głównych jego zapisów w trybie spotkań warsztatowych i konsultacyjnych. W pracach nad „Programem...” łącznie wzięło udział ponad 80 osób, reprezentujących różne sfery życia miasta, w tym radni. Warsztaty zostały przygotowane i przeprowadzone przy aktywnym udziale reprezentantów Urzędu Miasta Starogard Gdański.

Na podstawie analizy dokumentów krajowych i regionalnych i ogólnomiejskich mających związek z problematyką rewitalizacji obszarów miejskich stwierdzono, że w „Lokalnym programie rewitalizacji obszarów miejskich miasta Starogard Gdański na lata 2008 – 2013” (...) promowany w sposób szczególny winien być kompleksowy rozwój społeczno – gospodarczy miasta i regionu. Rozwój ten dotyczyć winien przede wszystkim funkcji turystycznych i związanych z kulturą, i jako taki ma szansę na uzyskanie wsparcia ze strony programów centralnych i regionalnych, w tym – finansowanych ze środków Unii Europejskiej. Jednocześnie integralnym elementem tych działań winna stać się kompleksowa rewitalizacja obszaru miasta, gdzie – w ramach obszarów zdegradowanych – zlokalizowanych jest większość wartościowych elementów zasobu dziedzictwa. Uznać także należy, iż problematyka rewitalizacji, ze szczególnym uwzględnieniem ochrony obiektów i obszarów o szczególnie dużych walorach kulturowych, jest dość dobrze osadzona we wszystkich poziomach dokumentów strategicznych. Znajduje ona także odzwierciedlenie w lokalnej polityce przestrzennej, i to zarówno na poziomie dokumentu Studium Uwarunkowań jak i w zapisach poszczególnych planów miejscowych.

Granice obszaru, dla którego opracowano „Lokalny program rewitalizacji obszarów miejskich miasta Starogard Gdański na lata 2008 – 2013” przedstawia rys.

1.

2.1.2. Problemy rewitalizacji miasta Starogard Gdański

W „Programie...” zidentyfikowano trzy grupy podstawowych problemów związanych z rewitalizacją miasta:

A. Problemy przestrzenne

- 1) *zły stan rynku miasta,*
- 2) *zbyt wąskie i nierówne chodniki w centrum miasta,*
- 3) *dziurawe i nierówne ulice w centrum miasta;*
- 4) *nieczynne i popadające w degradację duże zakłady przemysłowe,*
- 5) *utrudnienia komunikacji w kierunkach pn-pd, wsch – zach, w tym brak obwodnicy miejskiej,*
- 6) *brak kompleksowego pomysłu na zagospodarowanie historycznego centrum miasta,*
- 7) *brak parkingów w obrębie rynku,*
- 8) *brak funduszy na odnowę fasad domów mieszkalnych,*
- 9) *brak dbałości o istniejące zabytki, w tym – resztki murów obronnych,*
- 10) *zbyt duże zagęszczenie i brak porządku w odniesieniu do nośników reklamowych,*
- 11) *zanieczyszczenie środowiska wynikające z niskiej emisji,*
- 12) *zaniedbane otoczenie szpitala w Kocborowie,*
- 13) *niezagospodarowane nieruchomości w centrum miasta,*
- 14) *niedostatki w zakresie infrastruktury technicznej – w tym system ogrzewania wciąż dużej mierze oparty na systemach indywidualnych,*
- 15) *brak rozdzielenia kanalizacji deszczowej i sanitarnej.*

B. Problemy społeczne

- 1) *bezrobocie,*
- 2) *ubóstwo dużej części społeczeństwa,*
- 3) *istnienie barier dla osób niepełnosprawnych,*
- 4) *niewystarczająco dobre warunki życia dla starszego pokolenia mieszkańców,*
- 5) *zbyt mały poziom mobilizacji mieszkańców do dbania o domy, w których mieszkają,*
- 6) *brak taniego budownictwa mieszkaniowego,*
- 7) *dotychczasowy brak poparcia ze strony społeczeństwa dla podejmowania działań w obrębie miasta,*
- 8) *mało organizacji społecznych aktywizujących społeczność,*
- 9) *brak poczucia ładu i estetyki,*
- 10) *zakwaterowanie rodzin patologicznych w budynkach w centrum miasta,*
- 11) *niewykorzystane walory turystyczne,*
- 12) *niewystarczająco dobrze ukształtowane dojazdy dla służb wyspecjalizowanych (pogotowie,*
- 13) *straż pożarna w centrum miasta,*
- 14) *nieuregulowane stany prawne nieruchomości.*

C. Problemy ekonomiczne

- 1) *brak rozwoju przemysłu,*
- 2) *rosnące koszty utrzymania miasta,*
- 3) *brak środków na przeprowadzenie zadań związanych z rewitalizacją,*
- 4) *brak polityki marketingowej miasta w celu ściągnięcia inwestorów,*
- 5) *brak mechanizmu pozyskiwania środków dla prywatnych właścicieli obiektów wymagających rewitalizacji,*
- 6) *brak ułatwień w zakresie rozwoju drobnej wytwórczości,*
- 7) *brak inwestycji i programu je wspierającego,*
- 8) *brak programu lojalnościowego dla ewentualnych inwestorów,*
- 9) *brak przygotowanych projektów i programów działania,*
- 10) *długo trwające procesy decyzyjne we władzach miasta,*
- 11) *niekontrolowana realizacja dużych powierzchni handlowych,*
- 12) *brak współpracy między miastem a starostwem,*
- 13) *zaszłe obciążenie budżetu miasta.*

Powyższa lista – wraz z wynikami analizy sił, słabości, szans i zagrożeń dla programu – była podstawą formułowania celów rewitalizacji miasta.

Spośród ww. problemów bezpośrednio powiązanie z ochroną środowiska mają problemy przestrzenne, zwłaszcza wymienione w punktach: 4, 5, 9, 11, 12, 13, 14 i 15. W grupie problemów społecznych pośredni związek z ochroną środowiska mają przede wszystkim wymienione w punktach 7, 8, 9 i 11. W grupie problemów ekonomicznych pośredni związek z ochroną środowiska mają głównie wymienione w punktach: 1, 3, 7 i 11.

2.1.3. Cele rewitalizacji miasta Starogard Gdański

W „Programie...” zidentyfikowano cele rewitalizacji miasta, w podziale na cel główny oraz cele nadrzędne i szczegółowe w odniesieniu do poszczególnych sfer: przestrzennej, społecznej i ekonomicznej. Spośród celów szczegółowych wybrano, przedstawione poniżej, cele o znaczeniu pierwszoplanowym, najpilniejsze do realizacji.

Cel główny:

Kompleksowa rewitalizacja historycznego centrum Starogardu Gdańskiego.

A. Cele w odniesieniu do sfery przestrzennej:

Cel nadrzędny:

Poprawa wizerunku kluczowych przestrzeni miejskich

Cele szczegółowe (numeracja wg „Programu...”):

A1. Odnowa infrastruktury podziemnej

A2. Zachowanie i wykorzystanie walorów historyczno – kulturowych miasta

A5. Poprawa stanu środowiska

A6. Zagospodarowanie terenów poprzemysłowych

A8. Intensyfikacja zagospodarowania przestrzennego Rynku.

B. Cele w odniesieniu do sfery społecznej:

Cel nadrzędny:

Poprawa warunków życia i rozwoju społeczności lokalnej

Cele szczegółowe:

- B1. Poprawa bezpieczeństwa miasta
- B2. Lepsze wykorzystanie walorów turystycznych miasta
- B3. Likwidacja zjawisk patologicznych i podniesienie poziomu kultury społecznej
- B4. Wykorzystanie lokalnych tradycji kulturowych
- B5. Poprawa współpracy z gminą wiejską
- B6. Stworzenie lepszych warunków dla działalności grup i organizacji pozarządowych
- B7. Lepsza informacja i komunikacja społeczna w mieście.

C. Cele w odniesieniu do sfery ekonomicznej:

Cel nadrzędny:

Zachowanie usługowo – handlowego charakteru Starego Miasta

Cele szczegółowe:

- C1. Poszerzenie oferty inwestycyjnej miasta
- C2. Poprawa warunków inwestowania i przebiegu procesów decyzyjnych
- C3. Kreowanie nowych miejsc pracy.

Spośród ww. celów szczegółowych bezpośrednio powiązanie z ochroną środowiska mają wszystkie cele dotyczące sfery przestrzennej. Z celów dotyczących sfery społecznej pośrednio powiązanie z ochroną środowiska mają cele B2 i B6 a z celów z zakresu sfery ekonomicznej cel C1.

2.1.4. Projekty i przedsięwzięcia wybrane do realizacji celów

Dla każdego z wybranych celów rewitalizacji miasta określono projekty i przedsięwzięcia, których realizacja przyczyni się do osiągnięcia zamierzonych celów. Podzielono je na dwie grupy – do realizacji w etapie I w etapie II. Ogółem wybrano 40 projektów. Podzielono je na projekty do realizacji w I etapie rewitalizacji miasta Starogard Gdański (26 projektów) i na pozostałe projekty do realizacji w etapie II (14 projektów), po osiągnięciu zamierzonych efektów etapu I lub do momentu zaistnienia szczególnie sprzyjających okoliczności ich realizacji. Stanowią one jednak w dalszym ciągu element „Programu...” i jako takie mogą stać się w miarę możliwości przedmiotem działań realizacyjnych.

Wykaz programów i przedsięwzięć:

A. Sfera przestrzenna

A1.¹ Odnowa infrastruktury podziemnej

A1-1. Wykonanie nowej kanalizacji rozdzielczej i drenażu w rejonie Rynku

A1-2. Wymiana pozostałych instalacji (wodociągi, elektryczna, gazowe, telekomunikacyjne itd.) z zapewnieniem jej rozwoju

A2. Zachowanie i wykorzystanie walorów historyczno – kulturowych miasta

A2-1. Objęcie obiektów wartościowych ochroną przed rozbiórką lub dewastacją

¹ Numeracja wg „Programu...”.

-
- A2-2. Wykorzystanie obiektów wartościowych do nowych celów z zachowaniem ich walorów kulturowych i zabytkowych
 - A5. Poprawa stanu środowiska
 - A5-1 - II etap. Zmiana sposobu ogrzewania budynków na ekologiczny
 - A5-2 - II etap. Reorganizacja ruchu kołowego w obszarze Starego Miasta
 - A6. Zagospodarowanie terenów przemysłowych
 - A6-1 - II etap. Zagospodarowanie terenów po Zakładach Zbożowych
 - A6-3 - II etap. Zagospodarowanie terenu po Neptunie – teren usługowo mieszkaniowy
 - A6-4 - II etap. Tereny zielone - przedłużenie Starego Miasta i parku
 - A8. Intensyfikacja zagospodarowania przestrzennego Rynku
 - A8-1 - II etap. Uzupełnienie zabudowy
 - A8-2. Połączenie Rynku z parkiem przy Farze
 - A8-3. Zagospodarowanie podziemi Rynku
 - A8-4. Kompleksowe zagospodarowanie płyty Rynku
 - A8-5. Poprawa estetyki elewacji kamienic w Rynku i jego otoczeniu
 - B. Sfera społeczna**
 - B1. Poprawa bezpieczeństwa miasta
 - B1-1 - II etap. Rozbudowa systemu monitoringu miasta
 - B1-2 - II etap. Poprawa stanu oświetlenia miasta
 - B1-3 - II etap. Poprawa stanu bezpieczeństwa na ulicach
 - B1-4. Zwiększenie skuteczności przestrzegania przepisów obowiązujących w mieście w zakresie bezpieczeństwa publicznego
 - B2. Lepsze wykorzystanie walorów turystycznych miasta
 - B2-1. Rozwój infrastruktury turystycznej miasta
 - B2-2. Iluminacja ważnych miejsc i obiektów w mieście
 - B3. Likwidacja zjawisk patologicznych i podniesienie poziomu kultury społecznej
 - B3-1. Edukacja osób zagrożonych wykluczeniem społecznym
 - B3-2. Poprawa warunków ekonomicznych mieszkańców
 - B3-3 - II etap. Rozwój pozytywnych więzi społecznych wśród mieszkańców
 - B3-4 - II etap. Rozwój pozytywnych relacji społecznych
 - B3-5. Rozwój inicjatyw społecznych o charakterze kulturalnym
 - B4. Wykorzystanie lokalnych tradycji kulturowych
 - B4-1. Upamiętnienie tradycji 2-go Pułku Szwoleżerów Rokitniańskich
 - B4-2. Stworzenie punktu umożliwiającego gromadzenie pamiątek świadczących o historii i tradycji miasta
 - B5. Poprawa współpracy z gminą wiejską
 - B5-1 - II etap. Uwzględnianie potrzeb mieszkańców gminy w przedsięwzięciach miejskich
 - B5-2. Współpraca władz miasta i gminy w zakresie zarządzania rozwojem
 - B6. Stworzenie lepszych warunków dla działalności grup i organizacji pozarządowych

- B6-1. Zwiększenie poziomu finansowania organizacji pozarządowych w mieście
- B6-2. Przekazywanie zadań do realizacji przez organizacje pozarządowe
- B6-3. Wsparcie merytoryczne i organizacyjne działań organizacji pozarządowych
- B7. Lepsza informacja i komunikacja społeczna w mieście
 - B7-1. Poprawa przepływu informacji o działalności władz miejskich
 - B7-2 - II etap. Rozwój sposobów komunikowania się poszczególnych grup społecznych ze sobą

C. Cele ekonomiczne

- C1. Poszerzenie oferty inwestycyjnej miasta
 - C1-1 - II etap. Prywatyzacja obiektów w obrębie Starego Miasta będących w zasobach komunalnych
 - C1-2. Promocja terenów przemysłowych
- C2. Poprawa warunków inwestowania i przebiegu procesów decyzyjnych
 - C2-1. Wzmocnienie kadrowe władz samorządowych
 - C2-2. Rozbudowa i modernizacja uzbrojenia terenów w obszarze rewitalizacji
- C3. Kreowanie nowych miejsc pracy
 - C3-1. Stworzenie systemu zachęt ekonomicznych dla podmiotów gospodarczych tworzących nowe miejsca pracy
 - C3-2. Przygotowanie planu zagospodarowania przestrzennego obszaru wyznaczonego do rewitalizacji w Starogardzie Gdańskim.

Projekty i przedsięwzięcia przewidziane do realizacji w etapie I są szczegółowo opisane w „Programie...”. Opisy zawierają m.in. cele realizacji projektów i przedsięwzięć, znaczenie, zakres i zakładane wyniki ich realizacji, analizę SWOT, tzw. matryce logiczne projektów oraz zakładany sposób ich finansowania i realizacji.

2.2. Powiązania „Programu...” z innymi dokumentami^{2, 3}

2.2.1. Dokumenty poziomu krajowego

Na poziomie krajowym „Program...” ma powiązania merytoryczne i formalne co najmniej z trzema dokumentami. Są to:

1. „Strategia Rozwoju Kraju 2007-2015” (dokument przyjęty przez Radę Ministrów w dniu 29 listopada 2006 r.).
2. „Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia 2007-2013 – Narodowa Strategia Spójności” (dokument zaakceptowany przez Komisję Europejską w maju 2007 r.).
3. „Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko – Narodowa Strategia Spójności 2007-2013” (projekt zatwierdzony przez Komisję Europejską dnia 7 maja 2007 r.).

Ad. 1) „Strategia Rozwoju Kraju 2007-2015” jest podstawowym dokumentem strategicznym określającym cele i priorytety rozwoju społeczno – gospodarczego

² Opracowano na podstawie „Programu...”

³ Dokumenty z zakresu ochrony środowiska rangi międzynarodowej, krajowej i regionalnej omówiono w rozdz. 6.

Polski oraz warunki, które powinny ten rozwój zapewnić. Wyznacza ona cele oraz identyfikuje obszary uznane za najważniejsze z punktu widzenia osiągnięcia tych celów, w których koncentrowane będą działania państwa. Uwzględnia ona jednocześnie najważniejsze trendy rozwoju światowej gospodarki oraz cele, jakie stawia Unia Europejska w Strategii Lizbońskiej. Tym samym dokument „Strategii...” jest nadrzędnym, wieloletnim dokumentem strategicznym rozwoju społeczno-gospodarczego kraju, stanowiącym odniesienie dla innych strategii i programów rządowych, jak i opracowywanych przez jednostki samorządu terytorialnego.

Głównym celem Strategii jest podniesienie poziomu i jakości życia mieszkańców Polski. Cel ten wskazuje na priorytety działania:

- wzrost konkurencyjności i innowacyjności gospodarki;
- poprawa stanu infrastruktury technicznej i społecznej;
- wzrost zatrudnienia i podniesienie jego jakości;
- budowa zintegrowanej wspólnoty społecznej i jej bezpieczeństwa;
- rozwój obszarów wiejskich;
- rozwój regionalny i podniesienie spójności terytorialnej.

Problematyki „Programu...” dotyczy w sposób bezpośredni jedynie priorytet „rozwój regionalny i podniesienie spójności terytorialnej”. W obrębie tego priorytetu zidentyfikowano, jako jeden z ważnych kierunków działań, dążenie do podniesienia konkurencyjności polskich regionów, w tym m.in. poprzez „*wsparcie dla ochrony i poprawy stanu materialnego dziedzictwa kulturowego oraz rozwoju inwestycji kultury regionów*”. Jednocześnie w części dokumentu odnoszącej się do kierunków wsparcia dla poszczególnych województw uwzględniono w odniesieniu do województwa pomorskiego pomoc w wysiłkach na rzecz „*zrównoważonego i efektywnego wykorzystania walorów kulturowych i przyrodniczych, jako zasobu turystycznego o znaczeniu międzynarodowym*”. Ponadto do szeroko rozumianej problematyki rewitalizacji, której dotyczy „Program...” odnosi się szereg innych zapisów „Strategii...”, przyporządkowanych pozostałym priorytetom.

Ad. 2) „Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia 2007-2013 – Narodowa Strategia Spójności” – dokument ten określa działania o charakterze rozwojowym, jakie Rząd Polski zamierza podjąć w latach 2007-2013 w zakresie promowania trwałego wzrostu gospodarczego, wzrostu konkurencyjności oraz wzrostu zatrudnienia.

Za cel strategiczny „Narodowych Strategicznych Ram Odniesienia” uznano tworzenie warunków dla wzrostu konkurencyjności gospodarki opartej na wiedzy i przedsiębiorczości, zapewniającej wzrost zatrudnienia oraz wzrost poziomu spójności społecznej, gospodarczej i przestrzennej. Cel ten osiągnąć będzie za pośrednictwem tzw. horyzontalnych celów szczegółowych, które określono w sposób następujący:

1. Poprawa jakości funkcjonowania instytucji publicznych oraz rozbudowa mechanizmów partnerstwa.
2. Poprawa jakości kapitału ludzkiego i zwiększenie spójności społecznej.
3. Budowa i modernizacja infrastruktury technicznej i społecznej mającej podstawowe znaczenie dla wzrostu konkurencyjności Polski.
4. Podniesienie konkurencyjności i innowacyjności przedsiębiorstw, w tym szczególnie sektora wytwórczego o wysokiej wartości dodanej oraz rozwój

sektora usług.

5. Wzrost konkurencyjności polskich regionów i przeciwdziałanie ich marginalizacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej.
6. Wyrównywanie szans rozwojowych i wspomaganie zmian strukturalnych na obszarach wiejskich.

Zakłada się także, iż wszystkie programy, działania i projekty podejmowane w ramach „Narodowych Strategicznych Ram Odniesienia” realizować będą jednocześnie wszystkie z ww. celów, choć w różnym zakresie.

Problematyki „Programu...” w sposób bezpośredni dotyczy cel 5: „Wzrost konkurencyjności polskich regionów i przeciwdziałanie ich marginalizacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej”, w ramach którego jednym z podstawowych obszarów działalności stanie się *„promowanie wewnętrznej spójności w obszarach miejskich (...) jak i wzmacnianie procesu odbudowy gospodarczego potencjału małych miast i miasteczek. W tym celu promowane będą działania obejmujące odnowę środowiska fizycznego, rewitalizację terenów przemysłowych, ochronę i rozwój dziedzictwa kulturowego i historycznego. (...) jednym z elementów rewitalizacji miast będzie wspieranie działań mających na celu renowację mieszkalnictwa na obszarach dotkniętych lub zagrożonych degradacją fizyczną i wykluczeniem społecznym”*.

Ad. 3) „Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko – Narodowa Strategia Spójności 2007-2013” stanowi instrument realizacji priorytetów rozwojowych zawartych w „Narodowych Strategicznych Ramach Odniesienia”, przy wykorzystaniu środków europejskich – Funduszu Spójności i Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego. Dokument „Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko ...” ujmuje problematykę infrastruktury i rozwoju w sposób integralny, w tym także zagadnienia infrastruktury społecznej. Jednocześnie działania zapisane w tym dokumencie są komplementarne dla innych programów operacyjnych, stanowiących rozwinięcie „Narodowych Strategicznych Ram Odniesienia”.

Głównym celem „Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko...” jest podniesienie atrakcyjności inwestycyjnej Polski i jej regionów poprzez rozwój infrastruktury technicznej przy równoczesnej ochronie i poprawie stanu środowiska, zdrowia, zachowaniu tożsamości kulturowej i rozwijaniu spójności terytorialnej. Zapis ten doprecyzowuje cel horyzontalny wskazany w „Narodowej

Strategii Spójności” - „rozbudowa i modernizacja infrastruktury technicznej, mającej podstawowe znaczenie dla wzrostu konkurencyjności Polski i jej regionów”. Wzrost atrakcyjności Polski i jej regionów ma zostać osiągnięty dzięki inwestycjom w pięciu obszarach mających największe znaczenie: sektorach transportu, środowiska, energetyki, kultury i ochrony zdrowia, w tym poprzez realizację następujących celów szczegółowych programu:

1. Budowa infrastruktury zapewniającej, że rozwój gospodarczy Polski będzie dokonywał się przy równoczesnym zachowaniu i poprawie stanu środowiska naturalnego.
2. Zwiększenie dostępności głównych ośrodków gospodarczych w Polsce poprzez powiązanie ich siecią autostrad i dróg ekspresowych oraz alternatywnych wobec transportu drogowego środków transportu.
3. Zapewnienie długookresowego bezpieczeństwa energetycznego Polski poprzez dywersyfikację dostaw, zmniejszenie energochłonności gospodarki i rozwój odnawialnych źródeł energii.

4. Wykorzystanie potencjału kultury i dziedzictwa kulturowego o znaczeni światowym i europejskim dla zwiększenia atrakcyjności Polski.
5. Wspieranie utrzymania dobrego poziomu zdrowia siły roboczej.

Jednocześnie w ramach „Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko...” realizowanych ma być 15 priorytetów:

1. Gospodarka wodno – ściekowa.
2. Gospodarka odpadami i ochrona powierzchni ziemi.
3. Zarządzanie zasobami i przeciwdziałanie zagrożeniom środowiska.
4. Przedsięwzięcia dostosowujące przedsiębiorstwa do wymogów ochrony środowiska.
5. Ochrona przyrody i kształtowanie postaw ekologicznych.
6. Drogowa i lotnicza sieć TEN-T.
7. Transport przyjazny środowisku.
8. Bezpieczeństwo transportu i krajowe sieci transportowe.
9. Infrastruktura energetyczna przyjazna środowisku i efektywność energetyczna.
10. Bezpieczeństwo energetyczne, w tym dywersyfikacja źródeł energii.
11. Kultura i dziedzictwo kulturowe.
12. Bezpieczeństwo zdrowotne i poprawa efektywności systemu ochrony zdrowia.
13. Infrastruktura szkolnictwa wyższego.
14. Pomoc techniczna – Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego.
15. Pomoc techniczna – Fundusz Spójności.

Problematyki rewitalizacji w zakresie określonym w „Programie...” dotyczą priorytety 1. „Gospodarka wodno-ściekowa”, 2. Gospodarka odpadami i ochrona powierzchni ziemi” oraz 11: „Kultura i dziedzictwo kulturowe”.

2.2.2. Dokumenty poziomu regionalnego

Najważniejsze dokumenty poziomu regionalnego w woj. pomorskim dotyczące m.in.. problematyki rewitalizacji miast to:

1. „Strategia rozwoju województwa pomorskiego 2020” (uchwalona 18 lipca 2005 r.).
2. „Regionalny program operacyjny dla województwa pomorskiego na lata 2007-2013” (przyjęty 2 października 2007r.).
3. „Plan zagospodarowania przestrzennego województwa pomorskiego o obowiązujący z 2002 r. i projekt nowego planu z 2008 r. (konsultowany w 2009 r.).
4. „Program opieki nad zabytkami województwa pomorskiego na lata 2007-2010” (uchwalony 26 lutego 2007r.).

Ad. 1) W uchwalonej 2005 r. „Strategii rozwoju województwa pomorskiego 2020” zidentyfikowano trzy priorytety rozwoju województwa oraz związane z nimi 14 celów strategicznych. Są to:

Priorytet I. Konkurencyjność

Cele strategiczne:

1. Lepsze warunki dla przedsiębiorczości i innowacji.

2. Wysoki poziom edukacji i nauki.
3. Rozwój gospodarki wykorzystującej specyficzne zasoby regionalne.
4. Efektywna sfera publiczna.
5. Silna pozycja i powiązania Obszaru Metropolitalnego Trójmiasta w układzie ponadregionalnym, głównie bałtyckim.

Priorytet II. Spójność

Cele strategiczne:

1. Wzrost zatrudnienia i mobilności zawodowej.
2. Silne, zdrowe i zintegrowane społeczeństwo.
3. Rozwój społeczeństwa obywatelskiego.
4. Kształtowanie procesów społecznych i przestrzennych dla poprawy jakości życia.
5. Wzmacnianie subregionalnych ośrodków rozwojowych.

Priorytet III. Dostępność

Cele strategiczne:

1. Efektywny i bezpieczny system transportowy;
2. Poprawa funkcjonowania systemów infrastruktury technicznej i teleinformatycznej;
3. Lepszy dostęp do infrastruktury społecznej, zwłaszcza na obszarach strukturalnie słabych;
4. Zachowanie i poprawa stanu środowiska przyrodniczego.

Z ww. zapisów większość dotyczy kompleksowego rozwoju regionu. Z problematyką rewitalizacji powiązania mają przede wszystkim w priorytecie I cel 3. „Rozwój gospodarki wykorzystującej specyficzne zasoby regionalne”, który obejmuje m.in. „ochronę dziedzictwa historycznego, kulturowego i przyrodniczego sprzyjającą jego racjonalnemu wykorzystaniu w rozwoju społeczno – gospodarczym, w tym m.in. wspieranie rozwoju regionalnych przemysłów kultury oraz regionalnych produktów turystycznych”, co odnosić się może do problematyki rewitalizacji oraz w priorytecie II cel 5. „Wzmacnianie subregionalnych ośrodków rozwojowych” – subregionalnym ośrodkiem rozwoju jest Starogard Gdański.

W niniejszej prognozie oddziaływania na środowisko „Lokalnego programu rewitalizacji ... miasta Starogard Gdański” nawiązano do „Prognozy oddziaływania na środowisko projektu „Strategii rozwoju województwa pomorskiego 2020” (2005).

Ad. 2) „Regionalny program operacyjny dla województwa pomorskiego na lata 2007-2013” stanowi podstawę planowania rozwoju województwa na lata 2007-13. Cel strategiczny „Regionalnego programu operacyjnego dla województwa pomorskiego na lata 2007-2013” to: *„Poprawa konkurencyjności gospodarczej, spójności społecznej i dostępności przestrzennej regionu przy zrównoważonym wykorzystaniu specyficznych cech potencjału gospodarczego i kulturowego regionu oraz przy pełnym poszanowaniu jego zasobów przyrodniczych”*. Cele szczegółowe to:

1. Podniesienie konkurencyjności i innowacyjności gospodarki oraz wzrost kompetencji mieszkańców.

2. Poprawa atrakcyjności inwestycyjnej ośrodków miejskich i usprawnienie powiązań między nimi.
3. Poprawa atrakcyjności osiedleńczej i turystycznej.
4. Przełamywanie barier strukturalnych na obszarach o niższym potencjale rozwojowym.

Z wymienionych powyżej celów szczególne znaczenie dla problematyki rewitalizacji zawartej w „Programie...” ma cel 2., którego realizacja skupiać się będzie na miastach pełniących rolę subregionalnych i regionalnych ośrodkach rozwoju, wśród których znajduje się Starogard Gdański. Realizacja tego celu obejmować ma m.in. wzmocnienie potencjału rozwojowego największych miast, w tym m.in. poprzez „*podejmowanie kompleksowych inicjatyw w zakresie rewitalizacji obszarów zdegradowanych i modernizacji przestrzeni miejskich*”.

Jako istotny dla „Lokalnego programu rewitalizacji ... dla miasta Starogard Gdański” wymienić należy także cel 3, obejmujący m.in. wykorzystanie potencjału turystycznego. Realizowane w jego ramach przedsięwzięcia ukierunkowane mają zostać na dywersyfikację oferty turystycznej, obejmując m.in. obiekty dziedzictwa kulturowego.

W niniejszej prognozie oddziaływania na środowisko „Lokalnego programu rewitalizacji ... miasta Starogard Gdański” nawiązano do „Prognozy oddziaływania na środowisko projektu „Regionalnego programu operacyjnego dla woj. pomorskiego na lata 2007-2013” (2006).

Ad. 3) Aktualnie (sierpień 2009 r.) obowiązuje „Plan zagospodarowania przestrzennego województwa pomorskiego” uchwalony uchwałą Sejmiku Województwa Pomorskiego nr 639/XLVI/02 z dnia 30 września 2002 r. Zarząd Województwa Pomorskiego skierował jednak w lutym 2009 r. do uzgodnień i do konsultacji społecznych projekt zmiany „Planu...” (Uchwała Nr 11/175/09 Zarządu Województwa Pomorskiego z dnia 12 stycznia 2009 r. w sprawie: przyjęcia projektów zmiany Planu zagospodarowania przestrzennego województwa pomorskiego i Planu zagospodarowania przestrzennego obszaru metropolitalnego wraz z prognozami ich oddziaływania na środowisko).

Generalny cel polityki przestrzennej województwa pomorskiego w projekcie „Planu...” (2009) to: *Kształtowanie harmonijnej struktury funkcjonalno-przestrzennej województwa sprzyjającej równoważeniu wykorzystywania cech, zasobów i walorów przestrzeni z rozwojem gospodarczym, wzrostem poziomu i jakości życia oraz trwałym zachowaniem wartości środowiska dla potrzeb obecnego i przyszłych pokoleń.*

Cele główne polityki przestrzennej określono, jako:

1. *Powiązanie województwa z Europą, w tym przede wszystkim z regionem bałtyckim.*
2. *Wzrost konkurencyjności i efektywności gospodarowania przestrzenią.*
3. *Osiągnięcie warunków i jakości życia mieszkańców zbliżonych do średniej europejskiej.*
4. *Zahamowanie dewaloryzacji środowiska oraz ochrona jego struktur i wartości.*
5. *Podwyższenie walorów bezpieczeństwa i odporności na skutki awarii i klęsk żywiołowych.*

„Program...” ma ścisłe powiązania z celami 2., 3. i 4.

Wg „Planu...” (2009) strukturę funkcjonalno-przestrzenną regionu tworzą elementy węzłowe sieci osadniczej powiązane wzajemnymi relacjami, dla których szkieletem jest układ transportowo-infrastrukturalny oraz obszary o szczególnych cechach i wartościach ekologicznych i społeczno-gospodarczych.

W zakresie kształtowanie lokalnych elementów systemu osadniczego kierunki zagospodarowania przestrzennego obejmują:

1. *Wdrażanie zdefiniowanego przestrzennie i prawnie systemu wykluczeń i ograniczeń rozwoju osadnictwa i zainwestowania, w celu ochrony cennych zasobów przestrzennych.*
2. *Podniesienie gospodarczej atrakcyjności przestrzeni przez planistyczne i infrastrukturalne przygotowanie przez gminy terenów inwestycyjnych.*
3. *Tworzenie przez gminy atrakcyjnych warunków osiedlania się.*
4. *Stanowienie aktów prawa miejscowego zapewniających: odpowiedni dla rangi ośrodków zestaw funkcji, warunki zachowania ładu przestrzennego oraz zrównoważony rozwój.*

„Program...” stanowi przejaw realizacji kierunku 4.

Do projektu zmiany „Planu zagospodarowania przestrzennego województwa pomorskiego” sporządzono „Prognozę oddziaływania na środowisko projektu zmiany Planu zagospodarowania przestrzennego województwa pomorskiego” (2008).⁴ W prognozie oceniono oddziaływanie na środowisko zarówno celów rozwoju poszczególnych sektorów gospodarki, w tym odnoszących się do przestrzeni województwa pomorskiego, jak i poszczególnych przedsięwzięć przewidywanych do realizacji w jego granicach. Do „Prognozy oddziaływania na środowisko projektu zmiany Planu zagospodarowania przestrzennego województwa pomorskiego” (2008) nawiązano w niniejszej prognozie oddziaływania na środowisko „Lokalnego programu rewitalizacji ... miasta Starogard Gdański”.

Ad. 4) „Program Opieki nad Zabytkami Województwa Pomorskiego na lata 2007-2010” powstał, jako dokument służący podejmowaniu planowych działań dotyczących inicjowania, wspierania oraz koordynowania prac z dziedziny ochrony zabytków i krajobrazu kulturowego oraz upowszechniania i promowania dziedzictwa kulturowego przez samorząd województwa. Cel strategiczny określono, jako „*Zachowanie dziedzictwa kulturowego Pomorza służące bieżącemu budowaniu tożsamości regionalnej oraz promocji turystycznej województwa*”. Jednocześnie określono trzy priorytety, poprzez które powyższy cel ma być realizowany:

- odnowa dziedzictwa kulturowego miast i wsi;
- ochrona kulturowego dziedzictwa morskiego i rzeczno;
- badanie, dokumentacja i promocja dziedzictwa kulturowego.

Zapisy „Programu Opieki nad Zabytkami Województwa Pomorskiego na lata 2007-2010” zmierzają do ochrony samych zasobów, jednakże z naciskiem na ich wykorzystanie w działaniach prorozwojowych podejmowanych zarówno przez samorząd województwa jak i samorządy lokalne oraz partnerów prywatnych. Szczególny nacisk położono na współodpowiedzialność społeczności lokalnych i partnerów prywatnych za zachowanie elementów dziedzictwa oraz na ich wykorzystanie gospodarcze, w tym ze szczególnym uwzględnieniem turystyki.

⁴ Prognoza ta jest dostępna na stronie internetowej www.woj-pomorskie.pl.

2.2.3. Dokumenty poziomu miejskiego

Na poziomie lokalnym dokumenty mogące mieć znaczenie dla „Programu...” to:

1. Strategia Rozwoju społeczno-gospodarczego miasta Starogard Gdański na lata 2008-2018 (opracowanej w styczniu 2008 r.).
2. „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Starogard Gdański” (uchwalone dnia 20 czerwca 2001 r. i zmienione dnia 7 grudnia 2005 r.).
3. Miejskowe plany zagospodarowania przestrzennego (uchwalone w okresie od 1995 r.) i prognozy ich oddziaływania na środowisko.

Ad. 1) „Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego miasta Starogard Gdański na lata 2008-2018” wyznacza zasadnicze kierunki rozwoju miasta na najbliższe dziesięciolecie. Jej podstawę stanowi przyjęta misja miasta, określona jako: *„Starogard Gdański – miasto atrakcyjne dla mieszkańców, inwestorów i gości, efektywne w wykorzystaniu zasobów i położenia geograficznego”*. Uszczegółowieniem tak zarysowanej misji jest lista czterech strategicznych celów rozwojowych miasta, określonych jako:

1. Poprawa warunków osiedleńczych w mieście.
2. Zwiększenie atrakcyjności inwestycyjnej miasta.
3. Poprawa infrastruktury miasta.
4. Rozwój społeczny.

Osiągnięcie tych celów przyczynić się ma m.in. do poprawy warunków osiedleńczych i życia mieszkańców, czego efektem ma stać się zahamowanie odpływu mieszkańców z miasta i przyciągnięcie nowych.

Dla „Programu...” szczególne znaczenie ma cel 1.3. „Rewitalizacja zdegradowanych obszarów miasta”. Z zapisów „Strategii...” wynika, iż rewitalizacja winna być rozpatrywana w kontekście celów związanych z rozwojem społeczno-gospodarczym Starogardu Gdańskiego.

Ad. 2) „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Starogard Gdański” (2005) obejmuje dwie zasadnicze części – opis uwarunkowań oraz kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta. Podstawą polityki rozwoju miasta jest określenie celów rozwojowych miasta, wśród których znalazły się m.in. zapisy dotyczące *„ochrony i właściwego wyeksponowania oraz wykorzystania zgodnie z przyjętą strategią rozwojową zasobów środowiska przyrodniczego oraz dziedzictwa kulturowego miasta, (...) podkreślenie i wydobycie elementów zagospodarowania przestrzeni decydujących o tożsamości i indywidualności Starogardu”*. Jednocześnie w ramach listy obszarów i struktur ważnych dla prestiżu i tożsamości miasta oraz obszarów szczególnych szans wymieniono najważniejsze kompleksy terenów o wysokich walorach kulturowych – w tym obszar śródmiejski (w tym Stare Miasto) oraz obszar pomiędzy centrum miasta a zespołem dworca PKP, czyli obszar objęty „Programem...”.

Do „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Starogard Gdański” (2005) nie wykonano prognozy oddziaływania na środowisko – nie było wówczas takiego wymogu prawnego.

Ad. 3) Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego fragmentów miasta - zapisy jedynie niektórych z nich mają znaczenie dla "Programu...". Plany z jednej strony stanowią o priorytetach i warunkach rozwoju przestrzeni, w tym m.in. ochrony zasobów dziedzictwa, z drugiej zaś są narzędziem zarządzania operacyjnego – realizacji przyjętej polityki.

Tereny w zasięgu obszaru "Programu..." (2009) objęte miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego, dla których wykonano prognozy oddziaływania na środowisko. przedstawia rys. 2. Są to następujące plany i prognozy:

1. Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego dla obszaru ograniczonego ulicami Kanałową, Sobieskiego, Kościuszki, Chojnicką, Mostową i rzeką Wierzycą w Starogardzie Gdańskim – prognoza oddziaływania na środowisko 2001 (**załącznik 3**).
2. Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego dla obszaru położonego w rejonie ulic Kościuszki – Pomorska w Starogardzie Gdańskim – prognoza oddziaływania na środowisko 2001 (**załącznik 4**).
3. Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego dla obszaru położonego w rejonie ulic Piłsudskiego – Chopina - Parkowa w Starogardzie Gdańskim – prognoza oddziaływania na środowisko 2001 (**załącznik 5**).
4. Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla obszaru pomiędzy ulicami Kanałową, Sobieskiego, Kościuszki, Chojnicką, Mostową i rzeką Wierzycą w Starogardzie Gdańskim - obejmującej dz. geod. 314 obr. 17 i cz. 501/5 obr. 17 przy ul. Krzywej – prognoza oddziaływania na środowisko 2001 (**załącznik 6**).
5. Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego dla obszaru położonego w rejonie ulic Kościuszki, Jana Pawła II, Pomorskiej w Starogardzie Gdańskim – prognoza oddziaływania na środowisko 2001 (**załącznik 7**).
6. Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla fragmentu miasta Starogard Gdański – dot. dz. geod. nr 89/4, 89/5, 89/10, 89/9, 89/8, 89,7 obr. 14 przy ul. Hallera – prognoza oddziaływania na środowisko 2001 (**załącznik 8**).

W niniejszej prognozie oddziaływania na środowisko „Lokalnego programu rewitalizacji ... miasta Starogard Gdański” nawiązano do ww. prognoz oddziaływania na środowisko miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego (załączniki 3-8).

3. ANALIZA I OCENA STANU ŚRODOWISKA I JEGO POTENCJALNE ZMIANY⁵

3.1. Struktura środowiska przyrodniczego

3.1.1. Położenie regionalne

Starogard Gdański położony jest w centralnej części mezoregionu fizycznogeograficznego Pojezierze Starogardzkie, nad rzeką Wierzycą, w całości w jej zlewni.

Na Pojezierzu Starogardzkim przeważają duże, względnie jednorodne powierzchnie wysoczyzn morenowych falistych i równinnych, wzniesione średnio 60-100 m n.p.m. Zbudowane są one przeważnie z glin, z żyznymi glebami brunatnymi, użytkowanymi, jako grunty orne. Podstawowe urozmaicenie struktury środowiska przyrodniczego wprowadzają tu doliny rzek, a zwłaszcza doliny Wierzycy i jej dopływów oraz jeziora wraz z otoczeniem. Dolina Wierzycy pełni funkcję regionalnego korytarza ekologicznego.

Środowisko przyrodnicze Pojezierza Starogardzkiego jest w dużym stopniu zantropizowane. Wynika to przede wszystkim z wielowiekowego użytkowania rolniczego większości obszaru regionu. Rejony szczególnej antropizacji środowiska stanowią miasta, w tym zwłaszcza Starogard Gdański.

Ukształtowanie terenu Pojezierza Starogardzkiego i mała lesistość powodują, że krajobraz ma tu w przewadze charakter rozległych, sfalowanych panoram terenów rolniczych. Ochronie głównie krajobrazu regionu służą cztery obszary chronionego krajobrazu, w tym Doliny Wieżycy.

Do specyficznych, przyrodniczych cech Starogardu Gdańskiego na tle regionu należą:

- kontrastowość warunków przyrodniczych wysoczyzn morenowych i sandrów w stosunku do form dolinnych, zwłaszcza doliny Wierzycy
- położenie w przewężeniu regionalnego korytarza ekologicznego, którego osią jest dolina Wierzycy.;
- rolniczy charakter zaplecza miasta (rozwój funkcji rolniczej oparty o bardzo dobre gleby - brunatne właściwe wykształcone na glinach);
- duży stopień przekształcenia (antropizacji) środowiska przyrodniczego w obrębie koncentrycznej struktury przestrzennej miasta.

Wierzyca przepływa "równoleżnikowo" przez centralną część miasta, wzbogacając jego strukturę przyrodniczą. Jej wody są silnie zanieczyszczone już powyżej Starogardu, co jest przykładem destrukcyjnego oddziaływania otoczenia na miasto. Dolina Wierzycy, a zwłaszcza rzeka, umożliwia przepływ przez miasto diaspor wielu gatunków roślin, które mogą osiedlać się na jego terenie, wprowadzając w obręb miasta zespoły i gatunki leśne, wodne, nadwodne, łąkowe i murawowe; doliną wnikają gatunki zarówno z dolnego, jak i z górnego biegu Wierzycy (Buliński, 1993).

⁵ Na podstawie „Opracowania ekofizjograficznego ...” (2008) - zaktualizowane.

3.1.2. Środowisko przyrodnicze na terenie objętym „Programem...” i w jego otoczeniu

Obszar objęty „Programem...” położony jest w centralnej części miasta (rys. 1). Pod względem fizjograficznym obejmuje fragmenty wysoczyzny morenowej i doliny Wierzycy. Efektem dotychczasowego użytkowania terenu jest silne przekształcenie antropogeniczne środowiska przyrodniczego. Pod tym względem obszar wykazuje wyraźną trójdzielność:

- bardzo silne, całkowite przekształcenie środowiska przyrodniczego ma miejsce w rejonie historycznego centrum miasta (rynek i jego otoczenie);
- duże przekształcenie charakteryzuje tereny zainwestowania mieszkaniowego, usługowego i przemysłowego;
- umiarkowane przekształcenie wyróżnia część dolinną, zwłaszcza w obrębie Parku Miejskiego.

Wierzchowiny wysoczyzny morenowej, położone w przewadze na wysokości 90-100 m n.p.m., stanowi przeważnie morena denna falista, w której podłożu występują piaski i gliny polodowcowe. W zależności od przepuszczalności podłoża występuje infiltracyjno-ewapotranspiracyjny lub ewapotranspiracyjny typ lokalnego krążenia wody. Pierwsze zwierciadło wód gruntowych nie tworzy w obrębie wysoczyzn ciągłego poziomu. Na terenach o gruntach piaszczystych i gliniastych występuje on z reguły na głębokości poniżej 4 m p.p.t. W przypadku zalegania piasków na nieprzepuszczalnych glinach poziom ten może zalegać płycej. Mogą także występować lokalne sączenia wód gruntowych. Pokrywa glebowa jest silnie przekształcona.

Dolina Wierzycy jest najciekawszym obiektem fizycznogeograficznym miasta i jego okolic. Wyróżniają się takie elementy morfologiczne, jak: dno z meandrującym silnie korytem i ze starorzeczami, zbocza z systemami terasowymi, pagórki meandrowe i krawędzie. Dno doliny (terasa zalewowa) o szerokości do 250 m rozpościera się w centralnej części miasta na wysokości 75-76 m n.p.m. Jest to terasa akumulacyjna, zbudowana z osadów rzecznych (piaski i mułki) i z utworów organogenicznych. Wyższe terasy (II, III i IV) nie występują w sposób ciągły. Budują je piaski i żwiry fluwioglacjalne oraz gliny w przypadku teras erozyjnych, natomiast w przypadku teras akumulacyjnych piaski i mułki rzeczne. Zbocza doliny Wierzycy dochodzą do 20 m wysokości, w ich obrębie występują przejawy morfodynamiki (lokalne osuwiska). Naturalne procesy morfodynamiczne (erozja denna i boczna, akumulacja) występują w korycie rzeki. Na obszarze objętym „Programem...” dno doliny zajmuje Park Miejski oraz częściowo zabudowa i tereny sportowe.

Pod względem warunków topoklimatycznych podstawowe różnice na obszarze miasta, w tym na obszarze objętym „Programem...” występują między wyniesionymi wierzchowinami wysoczyzn a formami wklęsłymi, zwłaszcza doliną Wierzycy. Pierwszą grupę form charakteryzuje dobre przewietrzanie i generalnie, wobec małych spadków terenu, równomierne nasłonecznienie. W przeciwieństwie do nich, dolinę wyróżnia słabsze przewietrzanie, zróżnicowane nasłonecznienie w zależności od ekspozycji zboczy, występowanie inwersyjnych układów temperatury powietrza, zwiększona wilgotność powietrza i częstotliwość występowania mgieł. Wyraźną odrębnością klimatyczną, zróżnicowaną przede wszystkim w zależności od

Najistotniejszą z punktu widzenia gospodarki przestrzennej cechą warunków ogólnoklimatycznych są warunki anemologiczne - zestawienie częstości kierunków i prędkości wiatrów przedstawia tabela 1. Przeważają wiatry z sektora zachodniego (SW, W, NW), wykazujące łącznie częstość 47%.

Tabela 1 Kierunki i średnie roczne prędkości wiatru dla Starogardu Gdańskiego (z wielolecia)

V [m/s]	N	NE	E	SE	S	SW	W	NW	Cisza	Suma
0									12,0	12,0
1-2	3,3	3,6	4,5	4,2	3,6	8,4	6,6	4,6		38,8
3-5	2,8	2,8	3,0	4,1	5,2	7,9	6,9	3,7		36,4
6-7	0,4	0,5	0,4	0,5	0,6	1,6	1,4	0,6		6,0
8-10	0,4	0,1	0,1	0,2	0,5	1,0	0,9	0,5		3,7
11-15	0,1		0,0	0,0	0,1	0,4	0,6	0,2		1,4
16	0,0				0,0	0,7	0,6	0,4		1,7
Suma	7,0	7,0	8,0	9,0	10,0	20,0	17,0	10,0	12,0	100,0

Szata roślinna

Na obszarze objętym „Programem...” występuje szereg grup zantropizowanych ekosystemów, reprezentowanych przez tereny semileśne i zadrzewienia (w dolinie Wierzycy), park, skwery, tereny z roślinnością ruderalną, ogrody przydomowe, trawniki oraz przez zielenią wysoką wzdłuż ulic.

Najważniejszym obiektem zieleni miejskiej na obszarze objętym „Programem...” jest Park Miejski położony w zakolu Wierzycy, o powierzchni około 7 ha. Park założony został w 1928 r., a poważnej renowacji dokonano około 1971 r. (Milewski, Skonka 1977). Jest to teren posiadający zarówno zielenią wysoką, jak też średnią oraz kwietniki, pergole z różami i winoroślą, staw z wyspami, brodziki, podest do tańca, rzeźby a także asfaltowe alejki. Park ten jest starannie zagospodarowany i pielęgnowany. Pod względem przyrodniczym ma on dużą wartość. Występuje tu około 50 gatunków drzewiastych (drzew i krzewów), w tym zarówno taksony rodzime, jak też obcego pochodzenia. Największymi drzewami są topole czarne, wierzby białe, jesiony i olsze czarne. Duże urozmaicenie wprowadzają liczne, zróżnicowane zakrzewienia. Dodatkową atrakcją Parku jest Wierzyca i malowniczy Most Chojnicki, z historycznymi, pamiątkowymi tablicami. Przy dużych nakładach na urządzenie i utrzymanie park ten wydaje się obecnie nie w pełni wykorzystany. Jest on jednak licznie odwiedzany, zarówno przez spacerowiczów, jak i mieszkańców miasta chętnie skracających tędy drogę w dwu kierunkach: S-N i E-W.

W kilku punktach obszaru znajdują się jeszcze skwery. Każda taka kępa zieleni z drzewami, krzewami i niekiedy ozdobnymi bylinami stanowi dla miasta istotną wartość przyrodniczą. Częściowo charakter skweru ma deptak spacerowy wzdłuż Al. Wojska Polskiego.

Istotny wkład do zieleni wysokiej miasta wnoszą niektóre cmentarze. Na obszarze objętym „Programem...” najcenniejsza przyrodniczo jest nieczynna nekropolia przy ul. Owidzkiej. Teren ten jest gęsto zadrzewiony starymi okazami

głównie lip, klonów, buków, dębów i wiązów. Położony po drugiej stronie ulicy dawny cmentarz ewangelicki ma obecnie charakter zadrzewienia parkowego bez śladu grobów. Jego środkowy fragment jest pozbawiony roślinności i jest tu punkt zrzutu ścieków miejskich. Niewielkim, wyjątkowym cmentarzem jest również cmentarz wojskowy przy ul. Tczewskiej (częściowo w granicach obszaru objętego „Programem...”). Jest to pozostałość po cmentarzu wojskowym założonym w XVIII wieku, gdzie chowano legionistów Dąbrowskiego i żołnierzy Napoleona. Przy budowie kolei (1903 r.) jego część odcięto, a szczątki ludzkie pochowano usypując tzw. Górę Francuzów. Cmentarz stanowi kępę zieleni, z szeregiem dorodnych dębów, dębów czerwonych, klonów, kasztanowców i strzyżonych żywopłotów.

Ważnym składnikiem zieleni obszaru objętego „Programem...” są drzewa przyuliczne, trawniki i skwerki oraz ogrody przydomowe.

Roślinność ruderalna (potocznie chwasty) to typ roślinności, która rozwija się spontanicznie na wszelkiego rodzaju terenach przekształconych przez człowieka, gdzie zniszczył on roślinność naturalną, a nie wprowadził sztucznie ukształtowanej. Na obszarze miasta, w tym na obszarze objętym „Programem...”, jest wiele takich powierzchni. Należą do nich m.in. tereny kolejowe, tereny przemysłowe i poprzemysłowe, pobocza ulic i dróg. Roślinność ruderalna spełnia w pewnym zakresie pozytywną rolę, umacniając podłoże oraz maskując zielenią tereny zdewastowane.

W Starogardzie Gdańskim, w tym w obrębie obszaru objętego „Programem...” obecna jest też specyficzna roślinność wodna, występująca przede wszystkim w Wierzycy.

3.2. Źródła i stan antropizacji środowiska przyrodniczego

3.2.1. Warunki aerosanitarne

Stan aerosanitarny obszaru objętego „Programem...” jest wypadkową jego położenia w centralnej części miasta, które charakteryzuje się wieloma punktowymi, liniowymi i powierzchniowymi źródłami zanieczyszczeń. Sumaryczne oddziaływanie wszystkich emitorów punktowych na terenie miasta oraz emisja liniowa z dróg komunikacji samochodowej kształtuje warunki aerosanitarne Starogardu Gdańskiego, w tym warunki w rejonie obszaru objętego „Programem...”.

Na terenie Starogardu znajduje się stacja monitoringowa WSSE do badania stężeń dwutlenku siarki, dwutlenku azotu oraz pyłu ogółem (pomiar manualny - punkt pomiarowy znajduje się na dachu Ratusza Miejskiego w obrębie obszaru objętego „Programem...”) oraz stacja POLPHARMY (pomiar automatyczny od 2007 r. poza obszarem).

Stężenia średnioroczne dwutlenku siarki, dwutlenku azotu i pyłu zawieszonego w stacji pomiarowej WSSE w latach 2004-2006 przedstawia tab. 2.

Maksymalne średniodobowe stężenia dwutlenku siarki, dwutlenku azotu pomierzone w stacji WSSE w 2006 r. wyniosły odpowiednio $166 \mu\text{g}/\text{m}^3$ i $97 \mu\text{g}/\text{m}^3$. Uzyskane w tym punkcie wartości stężeń zanieczyszczeń nie przekraczały wartości dopuszczalnych.

Tabela 2. Stężenia średnioroczne dwutlenku siarki, dwutlenku azotu i pyłu zawieszonego w stacji pomiarowej WSSE zlokalizowanej w Starogardzie

Stężenie średnioroczne w $\mu\text{g}/\text{m}^3$					
Dwutlenek siarki		Dwutlenek azotu		Pył zawieszony PM10	
2004	2006	2004	2006	2004	2006
4	15,2	36	35	20	19,9

Źródło: Raporty o stanie środowiska w województwie pomorskim w 2004 i 2006 r., 2005, 2007

W 2007 r. przekroczenia norm zanieczyszczeń w Starogardzie Gdańskim wystąpiły w zakresie średniodobowego stężenia pyłu zawieszonego PM 10 - ilość przekroczeń na stacji w POLPHARMY wyniosła 73 razy (przy dopuszczalnej częstotliwości przekroczeń 35 razy).

Tabela 2. Zestawienie wyników pomiarów na stacji POLPHARMY w 2007 r.

Stężenia zanieczyszczeń w $\mu\text{g}/\text{m}^3$	SO ₂	NO ₂	Pył zawieszony PM 10	Tlenek węgla	Benzen
średnie roczne	7,7	18,3	36,5	627,7	0,3
maksymalne 1 godzinne	101,2				
maksymalne 24 godzinne	37,7	105,1	117,3*		
częstość przekroczeń			73		
klasa	A	A	C	A	A

Źródło: Roczna ocena jakości środowiska w województwie pomorskim za 2007 r., WIOŚ, 2008

* norma 50 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ dopuszczalna częstość przekroczeń 35

Ogółem roczna ocena jakości środowiska w województwie pomorskim za 2007 r. w strefie kwidzyńsko-tczewskiej prezentuje się następująco:

- klasyfikacja stref z uwzględnieniem parametrów kryterialnych pod kątem ochrony zdrowia – klasy A dla poszczególnych zanieczyszczeń na obszarze strefy, poza:
 - PM10 – klasa C (niedotrzymane poziomy dla pyłu PM10 stacja POLPHARMY w Starogardzie Gdańskim);
 - NO₂ – klasa B poziom stężeń mieści się pomiędzy poziomem dopuszczalnym a poziomem dopuszczalnym powiększonym o margines tolerancji (stacja SANEPID w Tczewie);
 - zagrożone jest osiągnięcie poziomu docelowego benzo (a) pirenu z terminem jego osiągnięcia w 2013 r. (stacja WIOŚ w Tczewie);
 - O₃ – zachowane są poziomy docelowe dla ozonu założone do osiągnięcia w roku 2010 w całym województwie pomorskim i zagrożone są poziomy celów długoterminowych dla ozonu ustalonych na rok 2020.

- klasyfikacja stref z uwzględnieniem parametrów kryterialnych pod kątem ochrony roślin – klasa A i zagrożone poziomy celów długoterminowych dla ozonu ustalonych na rok 2020.

Szczególny wpływ na stan aerosanitarny w granicach obszaru objętego „Programem...”, oprócz tła miejskiego, wywiera komunikacja samochodowa. W obrębie i w otoczeniu obszaru występuje duże natężenie ruchu, szczególnie na ulicach Pomorskiej i Kościuszki oraz w rejonie Rynku. Komunikacyjne zanieczyszczenia atmosfery mogą wpływać niekorzystnie na zdrowie mieszkańców w otoczeniu dróg ludzi oraz na roślinność przydrożną (drzewa, krzewy i roślinność zielną) oraz To negatywne oddziaływanie spowodowane jest emisją spalin zawierających m.in. metale ciężkie, dwutlenek siarki i tlenki azotu oraz pył.

3.2.2. Źródła i natężenie hałasu

Hałas stanowi specyficzną formę uciążliwości antropogenicznych dla środowiska, wpływając przede wszystkim na warunki życia ludzi. W Starogardzie Gdańskim wyróżnić można następujące trzy grupy źródeł hałasu:

- hałas komunikacyjny - w tym drogowy i kolejowy;
- hałas przemysłowy;
- hałas osiedlowy.

W rejonie obszaru objętego „Programem...” dominuje hałas drogowy.

W 2000 r. (brak nowszych danych) na terenie Starogardu badania hałasu komunikacyjnego prowadził WIOŚ (Zał. 1 do Programu ochrony środowiska na lata 2003 – 2010, miasto Starogard Gdański, 2003). W mieście wyznaczono 37 punktów kontrolnych przy głównych szlakach komunikacyjnych i drogach osiedlowych w tym w rejonie obszaru opracowania, na ulicach Kościuszki, Jana Pawła II, Lubichowskiej i Pomorskiej. Punkty pomiarowe znajdowały się w odległości około 1,5 m od elewacji budynków mieszkalnych (tab. 4).

Tabela 4 Wyniki pomiarów hałasu komunikacyjnego i natężenia ruchu w Starogardzie Gdańskim w 2000 r.

Lp.	Punkt pomiarowy (ulice)	Poziomy akustyczne dźwięku			Charakterystyka natężenia ruchu		
		Laeq dB (A)	Lmin dB (A)	Lmax dB (A)	Pojazd y/h	Pojazd y ciężkie/h	% pojazdów ciężkich
1.	Paderewskiego 11	69,5	54,4	86,3	184	-	0,0
2.	Kanałowa 13	67	46,3	84,2	114	12	10,5
3.	Sambora	60,7	46,0	71,8	48	-	0,0
4.	Sobieskiego 5/7	68,2	49,2	85,2	258	12	4,7
5.	Gen. Hallera 29	69,6	56,3	84,8	972	24	2,5
6.	Kilińskiego 10	56,0	45,4	70,8	-	-	0,0
7.	Piłsudskiego 12	67,1	48,6	83,7	174	6	3,4
8.	Chojnicka	68,2	51,3	88,0	342	18	5,3
9.	Kościuszki 40	69,0	54,2	90,9	354	24	6,8
10.	Kościuszki 48	68,1	56,2	81,3	384	18	4,7
11.	Kościuszki 87	72,8	45,5	91,9	216	24	11,1
12.	Jana Pawła II	65,7	44,9	82,4	132	6	4,5
13.	Owidzka 14	76,5	43,9	98,2	156	30	19,2

14.	Owidzka 40	62,5	52,3	67,1	336	36	10,7
15.	Pelplińska 4	70,3	43,1	91,3	238	24	10,1

Źródło: Zał. 1 do Programu ochrony środowiska na lata 2003 – 2010, miasto Starogard Gdański, 2003

We wszystkich punktach pomiarowych wystąpiły przekroczenia ówczesnie obowiązujących norm dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku wyrażonych równoważnym poziomem dźwięku (Rozporządzenie Ministra Środowiska Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 13 maja 1998 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku (Dz. U. Nr 66, poz. 436 – nieobowiązujące). Wyniki pomiarów z 200r. nie spełniłyby także obecnie obowiązujących norm poziomu hałasu w środowisku miejskim (Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2007 r. (Dz. U. Nr 120 poz. 826).

3.2.3. Zanieczyszczenie wód powierzchniowych

Przez obszar objęty „Programem...” przepływa Wierzyca. Wody Wierzycy badane były przez WIOŚ w Gdańsku w latach 1994-2005 (brak nowszych danych) w dwóch punktach pomiarowo-kontrolnych:

- powyżej Starogardu Gdańskiego – 59, 4 km;
- poniżej Starogardu Gdańskiego, w Owidzu - 51,8 km.

Zestawienie wyników pomiaru prezentuje tabela 5.

Generalnie w 2005 r. wody Wierzycy charakteryzowały się zadowalającą jakością – III klasa czystości (Raport o stanie środowiska w województwie pomorskim w 2005 roku, 2003). O jakości wód Wierzycy decydował najczęściej poziom substancji organicznych, fosforanów, azotu ogólnego Kjeldahla, azotynów, selenu, baru, bakterii coli typu fekalnego oraz skład organizmów fitoplanktonu i peryfitonu. Część z ww. wskaźników okresowo przekraczała normy dopuszczalne dla III klasy czystości.

Tabela 5. Ocena jakości wód Wierzycy w rejonie Starogardu Gdańskiego

Przekrój pomiarowo-kontrolny	Rok	Klasa czystości			wskaźniki decydujące
		fiz-chem	sanit.	ogólna	
Wierzyca powyżej Starogardu Gdańskiego	1994*	n.o.n	n.o.n	n.o.n.	fosfor og., miano coli
	1995*	n.o.n	n.o.n	n.o.n.	fosfor og
	1999*	III	III	III	azot azotynowy, miano coli
	2002*	III	III	III	fosfor og., azot azotynowy, miano coli
	2005**	-	IV	III	ChZT _{Cr} , fosforany, miano coli (typu fekalnego)
Wierzyca poniżej Starogardu Gdańskiego	1994*	n.o.n	n.o.n	n.o.n.	fosfor og., fosforany, miano coli
	1995*	n.o.n	n.o.n	n.o.n.	fosfor og
	1999*	n.o.n	n.o.n	n.o.n.	miedź, miano coli
	2002*	n.o.n	n.o.n	n.o.n.	fosfor og., azot azotynowy, miano coli
	2005*	-	IV	III	ChZT _{Cr} , miano coli (typu fekalnego)

* Do 2004 r. obowiązywało Rozporządzenie MOŚZNiL z dnia 5 listopada 1991 r. (Dz.U. Nr 116, poz. 503) klasyfikujące wody do trzech klas czystości.

** Od 2004 r. obowiązuje Rozporządzenie MŚ z dnia 11 lutego 2004 r. (Dz. U. Nr 32, poz. 284) klasyfikujące wody do pięciu klas jakości oraz rozszerzające zakres badań bakteriologicznych o wskaźnik bakterii grupy coli.

Źródło: Raport o stanie środowiska województwa gdańskiego 1994 i mat. arch. WIOŚ 1998, Raport o stanie środowiska województwa pomorskiego w 1999, WIOŚ 2000 Raport o stanie środowiska województwa pomorskiego według badań monitoringowych przeprowadzonych w 2002 r., 2003.

W minionych latach stan czystości wód Wierzycy uległ znaczącej poprawie (zwłaszcza w dolnym odcinku rzeki, od Starogardu Gdańskiego do ujścia), zarówno pod względem fizyko-chemicznym, jak i sanitarnym ze względu na obniżenie koncentracji substancji biogenych (związki azotu i fosforu), w połączeniu ze zmianą klasyfikacji wód.

Stare Miasto posiada kanalizację ogólnospławną (Załącznik nr 1 do „Programu ochrony środowiska na lata 2003 – 2010, miasto Starogard Gdański” 2003).

W obrębie obszaru objętego „Programem...” nie jest badana jakość wód podziemnych.

3.2.4. Przekształcenia litosfery

Obszar objęty „Programem...”, poza częścią doliny Wierzycy, stanowi teren całkowicie przekształcony w wyniku wprowadzenia dotychczasowego zagospodarowania (obiekty mieszkalne, usługowe, produkcyjno-składowe itp.). Znaczne powierzchnie zostały utwardzone lub zabudowane, Tereny niezainwestowane kubaturowo zajmuje Park Miejski i inne formy zieleni miejskiej oraz stanowią je klepiska, lub tereny z roślinnością ruderalna.

3.3. Walory zasobowo-użytkowe środowiska przyrodniczego

Potencjał transurbacyjny

Podstawowe struktury przyrodnicze występujące w centralnej części Starogardu Gdańskiego pod względem ekofizjograficznych warunków dla rozwoju przestrzennego miasta cechują:

- wierzchowiny wysoczyzny morenowej:
 - generalnie korzystne warunki fizjograficzne dla zabudowy w warunkach silnego przekształcenia podłoża gruntowego (odwodnienia, nasypy gruzowe, niwelacje);
 - małe ograniczenia ekologiczne związane z występowaniem drobnych elementów systemu osnowy ekologicznej, wskazanych do ochrony przed zainwestowaniem;
- dolina Wierzycy:
 - niekorzystne warunki fizjograficzne ze względu na warunki gruntowo-wodne i zagrożenie powodziowe w dnie doliny oraz trudne warunki morfologiczne i zagrożenie morfodynamiką na zboczach doliny;
 - duże walory przyrodniczo-krajobrazowe wskazane do ochrony.

Przyrodnicze walory rekreacyjne

W centralnej części Starogardu Gdańskiego występują następujące, przyrodnicze rejonu rekreacyjne:

- **rejon doliny Wierzycy**

- ekologiczno-rekreacyjny ciąg przenikający strukturę miejską z zachodu na wschód;
- „zielone centrum miasta” – Park Miejski oraz pozostałości zbiorowisk semileśnych, użytków zielonych i tzw. „łąkowych nieużytków”;
- zły stan zanieczyszczenia wód, eliminujący aktualnie możliwość ich bezpośredniego użytkowania rekreacyjnego;

- **enklawy miejskich terenów zielonych:**

- występują w postaci zieleni urządzonej (skwery itp.);
- mały udział powierzchniowy ogólnodostępnych, urządzonych terenów zielonych (poza Parkiem Miejskim w dolinie Wierzycy);
- uciążliwości środowiskowe, zwłaszcza komunikacji samochodowej.

Produktywność biotyczna

W centralnej części Starogardu Gdańskiego nie występują użytki rolne (potencjał agroekologiczny) i lasy (leśny potencjał produkcyjny).

Zasoby wodne

Wierzyca jest potencjalnym źródłem wody i energii wodnej, czemu sprzyja pojezierny typ reżimu wodnego, z dużym spadkiem i w miarę równomiernymi przepływami.

Głównym źródłem zaopatrzenia miasta w wodę jest dolno-czwartorzędowy poziom wodonośny. W Starogardzie Gdańskim funkcjonują dwa, komunalne ujęcia wód podziemnych, z których jedno - ujęcie „Wierzyca” (8 studni o głębokości od 72 do 84 m, 1 studnia wyłączona z eksploatacji), dostarczające 25% wody do sieci wodociągowej, zlokalizowane jest w sąsiedztwie obszaru objętego „Programem...”. Dla ujęcia ustanowiono strefy ochrony bezpośredniej i pośredniej (Decyzja Starostwa Powiatowego w Starogardzie Gdańskim Os-6210-5/99 z 07.05.1999 r.). Fragment strefy ochrony pośredniej położony jest w zasięgu obszaru objętego „Programem...”.

Znaczny potencjał wód podziemnych Starogardu jest jednocześnie mocno ograniczony przez duże jego wykorzystanie. W mieście brakuje rezerw zasobów dyspozycyjnych wód podziemnych, poziom czwartorzędowy eksploatowany jest szczególnie intensywnie w celach zaopatrzenia mieszkańców miasta (roczne zużycie wody na cele bytowe w mieście Starogard Gd. za rok 2001 wielokrotnie przewyższało roczne zużycie wody w pozostałych gminach powiatu) oraz przez zakłady przemysłowe. W związku z powyższym występuje lej depresyjny (Program ochrony środowiska na lata 2003 – 2010, miasto Starogard Gdański, 2003).

Zasoby surowców

W centralnej części miasta nie występują złoża surowców mineralnych. Najbliższe złoża o zasobach udokumentowanych to złoża kopaliny pospolitej - kredy jeziornej „Kochanka”.

3.4. Zagrożenia przyrodnicze

Do istotnych zagrożeń naturalnych należą przyrodnicze zjawiska katastroficzne. W warunkach przyrodniczych Polski naturalne zjawiska katastroficzne mogące mieć wpływ na bezpieczeństwo i działalność ludzi oraz na twory ich działalności to głównie powodzie, ruchy masowe wierzchniej warstwy litosfery i ekstremalne stany pogodowe.

Na obszarze Starogardu Gdańskiego problem zagrożenia powodziowego występuje w całej dolinie Wierzycy, w tym na odcinku objętym „Programem...”. Wyznaczone zostały obszary bezpośredniego zagrożenia powodzią, związane ze strefą przepływów wezbraniowych rzeki Wierzycy („Wyznaczenie granic obszarów bezpośredniego zagrożenia powodzią w celu uzasadnionego odtworzenia terenów zalewowych etap II. Wierzyca” 2004/2005). W dokumentacji tej, w punktach kontrolnych na rzece Wierzycy i jej dopływach określone zostały rzędne wody o prawdopodobieństwie wystąpienia 1% (woda stuletnia) i 10% (woda dziesięcioletnia) oraz przedstawiony został zasięg obszarów zalewowych wodą powodziową o prawdopodobieństwie wystąpienia 1% i 10%.

Zagrożenie morfodynamiczne występuje w dolinie Wierzycy – na jej zboczach i w korycie rzeki. Potencjalne zagrożenie osuwisk na zboczach potęgują niewłaściwe lokalizacje obiektów, brak roślinności i występowanie sztucznych podcięć zboczy (skarp).

Powszechnym zagrożeniem w warunkach środowiska przyrodniczego Polski są ekstremalne stany pogodowe, jak bardzo silne wiatry, długotrwałe, intensywne opady deszczu lub śniegu. Zapobieganie ekstremalnym stanom pogodowym jest niemożliwe a likwidacja skutków jest kwestią organizacyjną.

3.5. Potencjalne zmiany stanu środowiska w przypadku braku realizacji „Programu...”

Centralną część Starogardu Gdańskiego wyróżniają:

- duży zakres i intensywność antropogenicznego obciążenia środowiska przyrodniczego terenów zainwestowanych (zob. rozdz. 3.2.);
- umiarkowana odporność i zdolność do samoregulacji środowiska doliny Wierzycy;
- występowanie na terenach zainwestowanych lokalnych struktur przyrodniczych i przyrodniczo-antropogenicznych aktywnych pod względem biotycznym, pozbawionych jednak ciągłości przestrzennej i połączeń z przyrodniczym otoczeniem miasta (poza doliną Wierzycy), co hamuje proces regeneracji środowiska;
- słabe i umiarkowane ekologiczne warunki życia ludzi.

Brak realizacji „Programu...” może spowodować utrwalenie ww. cech środowiska miejskiego w centralnej części Starogardu Gdańskiego.

Najważniejszą strukturą środowiska przyrodniczego Starogardu Gdańskiego jest dolina Wierzycy. Rzeka była w przeszłości jednym z głównych uwarunkowań rozwoju osadnictwa w tym miejscu, wciąż też odgrywa ogromną rolę dla środowiska miasta. Wartość krajobrazową doliny dostrzeżono później niż gospodarczą, ale nie jest ona bez znaczenia już od dawna. W latach siedemdziesiątych powstał projekt, częściowo zrealizowany, utworzenia na odcinku około 4 km zagospodarowanego rekreacyjnego

ciągu zieleni w dolinie Wierzycy przecinającej miasto (Milewski, Skonka 1977, Milewski 1984).

Dużą wartość przyrodniczą przedstawia dolina Wierzycy nawet w centralnej części miasta, ze względu na obecność terenów ukształtowanej antropogenicznie zieleni - parku, skwerów, stadionu - o różnym stanie pielęgnacji.

Dolina Wierzycy, przecinająca Starogard z zachodu na wschód, ma dużą wartość zarówno krajobrazową, jak też pod względem bogactwa i jakości obecnych tu układów roślinnych, warunkujących z kolei szeroką gamę nisz ekologicznych dla organizmów zwierzęcych. Stanowi ona łącznik między kompleksami leśnymi powyżej i poniżej (w układzie zlewniowym) miasta, wzbogacając jego środowisko przyrodnicze.

Niezbędne jest utrzymanie zielonego ciągu doliny Wierzycy przecinającej miasto. Zachowania, opieki i poszerzenia wymaga zieleni urządzona, w tym zadrzewienia przyuliczne – powinna się do tego przyczynić realizacja "Programu...".

4. WALORY KULTUROWE

Starograd Gdański posiada zachowany w centralnej części historyczny układ przestrzenny z kwadratowym rynkiem i wychodzącymi z niego prostopadłymi uliczkami, z zabudową z XIX i XX w. Z dawnych murów obronnych z XIV w. pozostały tylko fragmenty, w tym gotycka Brama Gdańska. Na środku rynku znajduje się ratusz z XIV w., przebudowany w XVIII i XIX w. W krajobrazie kulturowym centrum miasta wyróżnia się gotycki kościół farny św. Mateusza z XIV w.

Na terenie centralnej części Starogardu Gdańskiego, objętej „Programem...”, występują następujące obiekty i obszary chronione wraz z otoczeniem, na podstawie „Ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami” z 2004 r., wpisane do rejestru zabytków nieruchomych woj. pomorskiego:

- 1) **zespół urbanistyczny Starego Miasta** - nr rejestru 80 z 08.07.1959 r.- ochronie podlega historyczny układ urbanistyczny przestrzenny, w tym podziały działek, rozplanowanie ulic, placów i wnętrz urbanistycznych, linie zabudowy, historyczna sylweta miasta
- 2) **kościół pw. Św. Mateusza** - nr rej. 242 z 06.08.1962r.
- 3) **zespół murów obronnych wraz z basztami**- relikty oraz części podziemne odcinka południowego (ul. Krzywa, Rycerska, Paderewskiego, Pl. 16 Dywizji, Pl. Koszarowy); odcinka wschodniego wraz z relikdami i częściami podziemnymi (ul. Wodna, Tczewska, Sambora, Basztowa); odcinek zachodni wraz z relikdami i częściami podziemnymi (wzdłuż Wierzycy, Szewska, Chojnicka, Krzywa); baszta przy kościele Św. Mateusza, baszta Bramy Gdańskiej przy ul. Hallera, baszta Narożna przy ul. Bocznej 3 - nr rej.949 z 25.09.1985r.
- 4) **Baszta Młyńska** przy ul. Wodnej 8 - nr rej.856 z 30.03.1983r.
- 5) **Dawna Synagoga Żydowska** przy ul. Krzywej 2 - nr rej.948 z 06.08.1962r.
- 6) **Kamienica - ul. Rynek 16** - nr rej.A-1156 z 10.12.1996r.
- 7) **Dom mieszkalny przy ul. Piłsudskiego 3** - nr rej.1015 z 27.11.1987r.
- 8) **Zespół Pałacowy Wiecherta przy ul. Kanałowej 21** - nr rej.A-1158 z 17.12.1996r., pałac-A-1158 z 17.12.1996, budynek administracyjny- nr A-1158z 17.12.1996, budynek gospodarczy- nr A- 1158 z 17.12.1996, brama – nr A-1158 z 17.12.1996
- 9) **Dom ul. Hallera 22** –nr rej. A-1174 z 07.08.1997r
- 10) **Kościół św. Katarzyny wraz z działką przykościelną** – nr wpisu 1234 z dn. 08.08.2002 r.

Obszary ochrony archeologicznej występują poza obszarem objętym „Programem...”.

Wszelkie działania inwestycyjne w obszarach ochrony konserwatorskiej wpisanych do rejestru zabytków nieruchomych wymagają uzgodnień z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków; a dla obszaru układu urbanistycznego wpisanego w rejestr zabytków ustala się wymóg prowadzenia nadzoru archeologicznego przy pracach ziemnych. W miejscu przebiegu historycznych murów obronnych ustala się wymóg przeprowadzania badań archeologiczno-architektonicznych poprzedzających prace ziemne związane z lokalizacją obiektów. Dla obiektów wpisanych do rejestru zabytków wymagane jest uzgadnianie wszelkich prac projektowych oraz wykonawczych z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków.

5. ANALIZA ISTNIEJĄCYCH PROBLEMÓW OCHRONY ŚRODOWISKA ISTOTNYCH Z PUNKTU WIDZENIA REALIZACJI „PROGRAMU...”, W SZCZEGÓLNOŚCI NA OBSZARACH FORM OCHRONY PRZYRODY

5.1. Główne problemy ochrony środowiska

W centralnej części Starogardu Gdańskiego, objętej „Programem...”, występują słabe i umiarkowane ekologiczne warunki życia ludzi. Niekorzystnie oddziałuje przede wszystkim komunikacja samochodowa i zagęszczenie zabudowy. Pozytywną rolę w kształtowaniu ekologicznych warunków życia ludzi odgrywa dolina Wierzycy, która dzięki małemu obciążeniu antropogenicznemu wpływa regenerująco na środowisko wnętrza miasta i stanowi zarazem zaplecze rekreacyjne dla jego mieszkańców.

Do podstawowych, decydujących o stanie środowiska przyrodniczego centralnej części Starogardu Gdańskiego, źródeł uciążliwości środowiskowych należą:

- wewnętrzna i tranzytowa komunikacja samochodowa – źródło uciążliwości aerosanitarnej i akustycznej;
- transport kolejowy - źródło uciążliwości akustycznych i aerosanitarnych;
- indywidualne paleniska w obrębie zabudowy mieszkaniowej (tzw. niska emisja), wykorzystujące paliwa stałe (węgiel, koks itp.) – źródła lokalnej uciążliwości aerosanitarnej;
- punktowe źródła zanieczyszczeń wód powierzchniowych (Wierzycy) oraz zrzuty wód opadowych.

5.2. Problemy ochrony przyrody

Spośród form ochrony przyrody i krajobrazu w rozumieniu Ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. nr 92 z dnia 30 kwietnia 2004 r., poz. 880 z późn. zm.), na terenie miasta Starogard Gdański występuje tylko jeden pomnik przyrody, ustanowiony na mocy decyzji Wojewody Pomorskiego (w pobliżu obszaru objętego „Programem...” przy ul. 2. Pułku Szwoleżerów – lipa drobnolistna – nr 1126 w Rejestrze RKP w Gdańsku). W mieście nie występują formy ochrony przyrody uchwalone przez Radę Miasta. **Prawna ochrona przyrody jest najsłabszą stroną ochrony środowiska w Starogardzie Gdańskim.**

Najbliżej w stosunku do obszaru objętego „Programem...” położony jest **Obszar Chronionego Krajobrazu Doliny Wierzycy** (ok. 3,5 km na północny zachód). Obszar ten rozpościera się na „pograniczu” między Pojezierzem Kaszubskim a Borami Tucholskimi i Pojezierzem Starogardzkim, obejmując środkowy odcinek doliny rzeki, od okolic Kościerzyny po Starogard Gdański, fragmentami z przylegającymi, zalesionymi wierzchowinami wysoczyzny morenowej. Główną wartość przyrodniczą tego obszaru stanowi dolina Wierzycy, z całym zestawem elementów morfologicznych (meandrujące koryto, starorzecza, sterasowane zbocza, pagórki meandrowe i krawędzie) i ze zróżnicowanymi zbiorowiskami roślinności. Istotna jest rola doliny jako tzw. korytarza ekologicznego i jej walory krajobrazowe.

Proponowane jest powiększenie istniejącego Obszaru Chronionego Krajobrazu Doliny Wierzycy o położony w mieście odcinek doliny Wierzycy (Kostarczyk,

Przewoźniak – red. 2002). Zasięg planowanego powiększenia przedstawia rys. 3.

Odcinek doliny Wierzycy przebiegający w granicach Starogardu Gdańskiego charakteryzuje się bardzo dużymi walorami przyrodniczymi i krajobrazowymi. W części północnej jest jedynym odcinkiem, w granicach miasta, nie zainwestowanym obiektami kubaturowymi. Występują tu charakterystyczne dla tego odcinka Wierzycy meandry ześlizgowe, które najpełniej wykształcone są na odcinkach o przebiegu równoleżnikowym (a z takim odcinkiem mamy do czynienia w rejonie Nowej Wsi i Starogardu). Są to jednocześnie miejsca występowania najpełniejszej liczby teras rzecznych. Występuje tu bardzo zróżnicowana i bogata szata roślinna. W pobliżu Żabna, w dolinie Wierzycy w rozległych meandrach rzecznych, występuje siedlisko grądu i łągu. Drzewostan jest tu częściowo naturalny, wielogatunkowy z dębem, lipą i grabem, częściowo sadzony, sosnowy. Warstwa krzewów jest bogata, z leszczyną, wiciokrzewem suchodrzewem, wawrzynkiem wilczełyko i in. Runo jest bardzo bujne i wielogatunkowe, z licznymi interesującymi gatunkami (Buliński 1993). Równie bogate siedliska występują w niższych odcinkach rzeki, jednak im bliżej śródmieścia tym więcej zaobserwować można antropogenicznych elementów.

Ponadto na obszarze objętym „Programem...” występują drzewa kwalifikujące się do objęcia ochroną jako **pomniki przyrody**. Niezbędne jest przeprowadzenie inwentaryzacji drzew⁶.

W regionalnym otoczeniu, poza wspomnianym obszarem Chronionego Krajobrazu Doliny Wierzycy, w odległości do ok. 20 km od obszaru objętego „Programem...” występują (rys. 4):

- **rezerwat przyrody "Brzęczek"** – w minimalnej odległości ok. 14,5 km na północny-zachód;
- **obszary chronionego krajobrazu:**
 - **OChK Borów Tucholskich** – w minimalnej odległości ok. 7,2 km na południowy-zachód;
 - **Gniewski OChK** – w minimalnej odległości ok. 12 km na południowy wschód;
 - **OChK Doliny Więcisy** – w minimalnej odległości ok. 14 km na północny zachód;
 - **Środkowożuławski OChK** – w minimalnej odległości ok. 19,3 km na wschód;
 - **OChK Żuław Gdańskich** – w minimalnej odległości ok. 21 km na północny wschód;
- **obszary Natura 2000:**
 - ustanowiony obszar specjalnej ochrony ptaków „**Bory Tucholskie**” **PLB220009** – w minimalnej odległości ok. 14 km na zachód i południowy zachód;
 - ustanowiony obszar specjalnej ochrony ptaków „**Dolina Dolnej Wisły**” **PLB040003** – w minimalnej odległości ok. 18,5 km na wschód;
 - obszar mający znaczenie dla Wspólnoty (projektowany specjalny obszar ochrony siedlisk) „**Dolina Wierzycy**” **PLH220048** – w minimalnej odległości ok. 300 m na zachód (obszar planowany jest przez organizacje pozarządowe

⁶ Na obszarze objętym „Programem...” drzewa kwalifikujące się do objęcia ochroną jako pomniki przyrody wykazano m.in. w „Opracowaniu ekofizjograficznym...” (2008). Są to dorodne okazy kłonu pospolitego i dębu szypułkowego odmiany stożkowej.

-
- „Shadow list”, do powiększenia);
 - obszar mający znaczenie dla Wspólnoty (projektowany specjalny obszar ochrony siedlisk) „**Waćmierz**” **PLH220031** – w minimalnej odległości ok. 11,2 km na północny wschód;
 - obszar mający znaczenie dla Wspólnoty (projektowany specjalny obszar ochrony siedlisk) „**Dolna Wisła** ” **PLH220033** – w minimalnej odległości ok. 16,1 km.
 - obszar mający znaczenie dla Wspólnoty (projektowany specjalny obszar ochrony siedlisk) „**Dolina Środkowej Więtcisy**” **PLH220009** – w minimalnej odległości ok. 22,5 km na północny zachód.

6. ANALIZA CELÓW OCHRONY ŚRODOWISKA USTANOWIONYCH NA SZCZEBLU MIĘDZYNARODOWYM, WSPÓLNOTOWYM, KRAJOWYM I REGIONALNYM ISTOTNYCH Z PUNKTU WIDZENIA PROJEKTU ZMIANY STUDIUM

6.1. Poziom międzynarodowy i krajowy

Priorytety Unii Europejskiej w zakresie ochrony środowiska na lata 2002-2012 formułuje VI Program Działań Wspólnoty w zakresie środowiska (Decyzja NR 1600/2002/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dn. 22 lipca 2002r ustanawiająca Szósty Wspólnotowy Program Działań w zakresie środowiska naturalnego). Jego realizacja ma na celu zapewnienie wysokiego poziomu ochrony środowiska naturalnego i zdrowia ludzkiego oraz ogólną poprawę środowiska i jakości życia. Będzie realizowany poprzez 7 strategii tematycznych w zakresie: zrównoważonego użytkowania zasobów naturalnych, zapobiegania powstawaniu odpadów i upowszechniania recyklingu, poprawy jakości środowiska miejskiego, ograniczania emisji zanieczyszczeń, ochrony gleb, zrównoważonego użytkowania pestycydów oraz ochrony i zachowania środowiska morskiego. Program wspiera proces włączania problemów ochrony środowiska we wszystkie polityki i działania Wspólnoty w celu zmniejszenia nacisków na środowisko naturalne pochodzących z różnych źródeł.

Cele określone w „Programie...” są zgodne z ww. zapisami.

Ponadto ważne cele ekologiczne zapisane zostały w następujących dokumentach:

- ratyfikowanych przez Rzeczpospolitą Polską konwencjach międzynarodowych:
 - Konwencja o ochronie gatunków dzikiej flory i fauny europejskiej oraz ich siedlisk, Berno (1979);
 - Konwencja Ramsarska o obszarach wodno-błotnych, mających znaczenie międzynarodowe, zwłaszcza, jako środowisko życiowe ptactwa wodnego (1975), ze zmianami wprowadzonymi w Paryżu (1982) i Reginie (1987);
 - Ramowa konwencja Narodów Zjednoczonych w sprawie zmian klimatu z Rio de Janeiro (1992);
 - Konwencja Helsińska o ochronie środowiska morskiego obszaru Morza Bałtyckiego (1992);
 - Konwencja o różnorodności biologicznej z Rio de Janeiro (1992);
 - Ramowa konwencja Narodów Zjednoczonych w sprawie zmian klimatu z Kioto, wraz z Protokołem (1997).
- innych dokumentach międzynarodowych:
 - Europejska Konwencja krajobrazowa;
 - Karta Lipska na rzecz zrównoważonego rozwoju miast europejskich.
- innych dokumentach UE:
 - Strategia Zrównoważonego Rozwoju Unii Europejskiej.

Przyjęta w 1997 r. **Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej** zapewnia ochronę środowiska człowieka, kierując się zasadą zrównoważonego rozwoju. Zasadę tę uwzględnia „**II Polityka ekologiczna państwa**” oraz dostosowane do niej strategie i programy środowiskowe, w tym przede wszystkim:

- „Polityka ekologiczna państwa w latach 2009-2012 z perspektywą do roku 2016”,
- „Krajowa strategia ochrony i umiarkowanego użytkowania różnorodności biologicznej”
- „Strategia gospodarki wodnej”.

Wymienione dokumenty strategiczne uwzględniają zobowiązania i cele ochrony środowiska przyjęte w ratyfikowanych przez Rzeczpospolitą Polską konwencjach międzynarodowych.

„Program...” opracowany jest w „duchu” tych dokumentów a ich wytyczne uwzględnia poprzez opracowania regionalne.

6.2. Poziom regionalny

Z punktu widzenia „Programu...” szczególnie istotne są cele ochrony środowiska zapisane w dokumentach regionalnych (spójne z celami ochrony środowiska dokumentów wyższego rzędu). Są to przede wszystkim:

- „Program ochrony środowiska województwa pomorskiego 2007 – 2010 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2011 – 2014”;
- „Plan gospodarki odpadami dla województwa pomorskiego 2007–2010 (2011-2014)”.

Program ochrony środowiska województwa pomorskiego na lata 2007-2010 z uwzględnieniem perspektywy 2011-2014

„Program ochrony środowiska...” (2007) nie formułuje celu generalnego, przyjmując, że misja Województwa Pomorskiego, zawarta w Strategii Rozwoju Województwa dostatecznie podkreśla pierwszorzędną potrzebę zachowania dobrego stanu środowiska, jako podstawowego warunku zrównoważonego i harmonijnego rozwoju.

Zgodnie z ww. programem wyznaczono cztery cele perspektywiczne (I-IV), nawiązujące do priorytetów VI Wspólnotowego Programu Działań w zakresie środowiska naturalnego oraz Polityki Ekologicznej Państwa na lata 2007-2010 z perspektywą 2011-2014 oraz 21 celów średniookresowych (1-21).

Do istotnych z punktu widzenia centralnej części Starogardu Gdańskiego objętej „Programem...” należą m.in.:

- osiągnięcie i utrzymanie dobrego stanu wód podziemnych i powierzchniowych;
- budowa systemu gospodarki odpadami, który w pełni realizuje zasadę zapobiegania i minimalizacji ilości wytwarzanych odpadów, zapewnia wysoki stopień ich odzysku oraz bezpieczne dla środowiska unieszkodliwianie;
- objęcie do końca 2009 r. wszystkich mieszkańców zorganizowanym systemem selektywnego zbierania odpadów, skuteczne rozwiązanie problemu odpadów niebezpiecznych;
- ochrona mieszkańców województwa i ich mienia przed zagrożeniami naturalnymi i skutkami katastrof naturalnych;
- ochrona mieszkańców województwa przed hałasem zagrażającym zdrowiu i jakości życia;
- ochrona różnorodności biologicznej i krajobrazowej, powstrzymanie procesu jej utraty oraz poprawa spójności systemu obszarów chronionych ze szczególnym uwzględnieniem obszarów Natura 2000;

- racjonalizacja wykorzystania zasobów wód podziemnych, ochrona głównych zbiorników wód podziemnych stanowiących ważne źródło zaopatrzenia ludności w wodę.

Cele określone w „Programie...” są zgodne z ww. zapisami „Programu ochrony środowiska województwa pomorskiego na lata 2007-2010 z uwzględnieniem perspektywy 2011-2014”.

„Plan gospodarki odpadami dla województwa pomorskiego na lata 2007-2010 z uwzględnieniem perspektywy 2011-2014”

Jako główny cel ekologiczny gospodarki odpadami w województwie pomorskim w „Planie...” (2007) określono (...) *Zminimalizowanie ilości wytwarzanych odpadów oraz wdrożenie nowoczesnego systemu ich wykorzystywania i unieszkodliwiania.* Realizacja tego celu ma być osiągnięta poprzez następujące działania:

- docelowo skupienie gmin wokół zakładów zagospodarowania odpadów (ZZO), wyposażonych w linie do segregacji odpadów lub tylko w urządzenia do doczyszczania surowców wtórnych ze zbiórki selektywnej, urządzenia do konfekcjonowania surowców, instalacje do utylizacji odpadów organicznych, tymczasowe pomieszczenia do magazynowania odpadów niebezpiecznych, składowisko odpadów reszkowych (o przyjętej technologii decydować będą inwestorzy);
- na obszarze gmin należących do poszczególnych ZZO ma się odbywać zbiórka segregacyjna;
- lokalizacja ZZO jest zgodna z zasadą „bliskości” wyrażoną w Ustawie o odpadach z dnia 02.04 2001 r. (Dz.U. nr 62.poz. 628 z późn. zm.) - przyjęto, że optymalna odległość centrum gminy (po drogach) nie będzie większa niż 30 km od ZZO, w przypadku konieczności dowozu odpadów (lub surowców) z większej odległości, należy rozważyć budowę stacji przeładunków lub wiejskich punktów gromadzenia i segregacji odpadów (WPGiSO);
- założono, że z poszczególnych gmin odpady wysegregowane będą kierowane do ZZO, natomiast pozostałe odpady będą deponowane na lokalnych składowiskach do czasu ich wypełnienia lub konieczności ich zamknięcia z innych powodów.

Wg „Planu gospodarki odpadami ...” (2007) Starogard Gdański obsługiwany jest przez składowisko odpadów w Linowcu, określone jako spełniające wymogi techniczne i przewidziane do eksploatacji do czasu wypełnienia. Docelowo miasto ma dostarczać odpady do budowanego od maja 2007 r. ZZO w Starym Lesie (planowane uruchomienie w grudniu 2009 r.).

Do ww. opracowań sporządzono „Prognozę oddziaływania na środowisko >Programu ochrony środowiska województwa pomorskiego na lata 2007-2010 z uwzględnieniem perspektywy 2011-2014<”, którego część stanowi projekt >Planu gospodarki odpadami<” (2007).⁷

W niniejszej prognozie oddziaływania na środowisko „Lokalnego programu rewitalizacji ... miasta Starogard Gdański” nawiązano do ww. prognozy.

⁷ Prognoza ta jest dostępna na stronie internetowej www.woj-pomorskie.pl.

7. ANALIZA I OCENA PRZEWIDYWANYCH, ZNACZĄCYCH ODDZIAŁYWAŃ USTALEŃ „PROGRAMU” NA ŚRODOWISKO

7.1. Wprowadzenie

Ocenę skutków środowiskowych wdrożenia „Programu...” przeprowadzono w podziale na:

- przypowierzchniową warstwę litosfery, w tym na powierzchnię ziemi;
- wody powierzchniowe i podziemne;
- powietrze atmosferyczne i klimat;
- warunki akustyczne (hałas);
- roślinność;
- zwierzęta;
- różnorodność biologiczna;
- formy ochrony przyrody, w tym obszary Natura 2000;
- zasoby naturalne;
- zabytki;
- dobra materialne;
- krajobraz;
- ludzi.

Ocenie poddano 26 projektów i przedsięwzięć przewidzianych do realizacji w etapie I. Są one szczegółowo opisane w „Programie...”. Uwzględniono także projekty przewidziane do realizacji w etapie II, które są tylko wymienione z nazwy.

Oceniano oddziaływania bezpośrednie, pośrednie i wtórne, krótko-, średnio- i długoterminowe, chwilowe, okresowe i stałe, pozytywne i negatywne. Przedstawiono ocenę oddziaływania skumulowanego wszystkich projektów i przedsięwzięć w podziale na poszczególne komponenty i elementy środowiska. W podsumowaniu (tab. 6 w rozdz. 7.5.) przedstawiono klasyfikację oddziaływań, zgodną art. 51 Ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2008 Nr 199, poz. 1227 z późniejszymi zmianami).

7.2. Ocena oddziaływania na środowisko poszczególnych projektów i przedsięwzięć

7.2.1. Sfera przestrzenna

Wszystkie projekty sfery przestrzennej będą na etapach ich realizacji i eksploatacji oddziaływać na środowisko. Oddziaływania te scharakteryzowano poniżej, w podziale na poszczególne projekty.

Projekt A1⁸ - odnowa infrastruktury podziemnej

Projekt ten obejmuje następujące przedsięwzięcia:

A1-1. Wykonanie nowej kanalizacji rozdzielczej i drenażu w rejonie Rynku.

⁸ Numeracja wg „Programu...”.

A1-2. Wymiana pozostałych instalacji (wodociągi, elektryczna, gazowe, telekomunikacyjne itd.) z zapewnieniem ich rozwoju.

Realizacja projektu na etapie budowy spowoduje nieuniknione i typowe przekształcenia podłoża gruntowego i powierzchni terenu, związane z robotami ziemnymi. Prace w większości prowadzone będą w nasypach gruzowych (historyczne centrum miasta), pozbawionych naturalnej pokrywy glebowej, miejscami ze sztucznie wprowadzoną roślinnością ozdobną. Okresowy charakter będą miały uciążliwości związane z hałasem (roboty budowlane) i z nagromadzeniami odpadów (wymieniane elementy infrastruktury).

Na etapie eksploatacji nowa, rozdzielcza kanalizacja sanitarna i deszczowa, wpłynie na poprawę efektywności funkcjonowania miejskiej oczyszczalni ścieków, zapewni podczyszczanie wód opadowych i w efekcie spowoduje poprawę stanu środowiska odbiornika ścieków, czyli Wierzycy. Wpłynie to pozytywnie na ekosystem rzeki (roślinność, zwierzęta, bioróżnorodność) oraz na ekologiczne warunki życia ludzi (rekreacyjne wykorzystanie Wierzycy).

Zmodernizowane sieci gazowa i elektryczna umożliwią zastąpienie konwencjonalnych źródeł ciepła źródłami niskoemisyjnymi lub nieemisyjnymi, co wpłynie na poprawę stanu aerosanitarne centrum miasta i tym samym na poprawę ekologicznych warunków życia ludzi.

W ogólnej ocenie projekt zdecydowanie pozytywny dla kształtowania właściwego stanu środowiska życia ludzi w mieście.

Projekt A2 - zachowanie i wykorzystanie walorów historyczno – kulturowych miasta

Projekt ten obejmuje następujące przedsięwzięcia:

A2-1. Objęcie obiektów wartościowych ochroną przed rozbiórką lub dewastacją.

A2-2. Wykorzystanie obiektów wartościowych do nowych celów z zachowaniem ich walorów kulturowych i zabytkowych.

Realizacja projektu spowoduje poprawę materialnego dziedzictwa kulturowego centralnej części miasta oraz krajobrazu kulturowego – wizerunku historycznego centrum miasta. Bezpośrednie efekty realizacji projektu to:

- zachowanie dawnej zabudowy miasta;
- utrzymanie wizerunku historycznej przestrzeni miejskiej;
- podtrzymanie tradycji kulturowych miasta i stworzenie możliwości ich rozwoju.

W ogólnej ocenie projekt zdecydowanie pozytywny dla ochrony dziedzictwa kulturowego.

Projekt A5 - poprawa stanu środowiska

Projekt ten obejmuje następujące przedsięwzięcia:

A5-1 - II etap. Zmiana sposobu ogrzewania budynków na ekologiczny.

A5-2 - II etap. Reorganizacja ruchu kołowego w obszarze Starego Miasta.

Przedsięwzięcia tego projektu mają być zrealizowane w etapie II i w związku z tym nie zostały w „Programie...” opisane. Ich wdrożenie jest powiązane z realizacją projektu A.1.-2. Wdrożenie tzw. ekologicznego ogrzewania spowoduje poprawę stanu aerosanitarne w centrum miasta a reorganizacja ruchu powinna dać w efekcie poprawę stanu aerosanitarne i warunków akustycznych. Ogólnym efektem

wdrożenia projektów będzie poprawa ekologicznych warunków życia ludzi a także większa efektywność ochrony zabytków (motoryzacyjne zanieczyszczenia środowiska niekorzystnie oddziałują na obiekty budowlane wzniesione w tradycyjnej technologii z cegły, zaprawy wapiennej itp.).

W ogólnej ocenie projekt zdecydowanie pozytywny dla kształtowania właściwego stanu środowiska życia ludzi w mieście.

Projekt A6 - zagospodarowanie terenów przemysłowych

Projekt ten obejmuje następujące przedsięwzięcia:

A6-1- II etap. Zagospodarowanie terenów po Zakładach Zbożowych.

A6-3 - II etap. Zagospodarowanie terenu po Neptunie – teren usługowo-mieszkalniowy.

A6-4 - II etap. Tereny zielone - przedłużenie Starego Miasta i parku.

Wszystkie przedsięwzięcia tego projektu mają być zrealizowane w etapie II i w związku z tym nie zostały w „Programie...” opisane. W przypadku przedsięwzięcia A6-1 nie wiadomo na czym ma polegać zagospodarowanie terenów po Zakładach Zbożowych, a w przypadku przedsięwzięcia A.6-4 tylko intuicyjnie można się domyślać, że chodzi o od dawna planowane powiększenie Parku Miejskiego (?).

Wdrożenie ww. przedsięwzięć spowoduje wzrost efektywności wykorzystania przestrzeni miasta, likwidację zdewastowanych obiektów i terenów, a w ogólnym bilansie poprawę krajobrazowego wizerunku miasta. Skutki stricte środowiskowe zależne będą od charakteru docelowego zainwestowania terenów przemysłowych, które obecnie (sierpień 2009 r.) jest nieznane.

Projekt A8 - intensyfikacja zagospodarowania przestrzennego Rynku

Projekt ten obejmuje następujące przedsięwzięcia:

A8-1 - II etap. Uzupełnienie zabudowy.

A8-2. Połączenie Rynku z parkiem przy Farze.

A8-3. Zagospodarowanie podziemi Rynku.

A8-4. Kompleksowe zagospodarowanie płyty Rynku.

A8-5. Poprawa estetyki elewacji kamienic w Rynku i jego otoczeniu.

Podobnie jak w przypadku projektu A1, realizacja ww. przedsięwzięć na etapie budowy spowoduje nieuniknione i typowe przekształcenia podłoża gruntowego i powierzchni terenu, związane z robotami ziemnymi. Prace w większości prowadzone będą w nasypach gruzowych (historyczne centrum miasta), pozbawionych naturalnej pokrywy glebowej, miejscami ze sztucznie wprowadzoną roślinnością ozdobną. Okresowy charakter będą miały uciążliwości związane z hałasem (roboty budowlane) i z nagromadzeniami odpadów budowlanych.

Na etapie eksploatacji oddziaływanie przedsięwzięć na środowisko będzie zdecydowanie pozytywne – zwiększy się powierzchnia terenów zielonych, poprawią się walory krajobrazowe rejonu Rynku i polepszą się ekologiczne warunki życia ludzi.

7.2.2. Sfera społeczna

Spośród projektów sfery społecznej pośrednie powiązanie z ochroną środowiska mają tylko projekty B2 i B6 (zob. rozdz. 2.1.4.), a z celów z zakresu sfery

ekonomicznej cel C1.

Projekt B2 - lepsze wykorzystanie walorów turystycznych miasta

Projekt ten obejmuje następujące przedsięwzięcia:

B2-1 Rozwój infrastruktury turystycznej miasta.

B2-2 Iluminacja ważnych miejsc i obiektów w mieście.

Realizacja przedsięwzięcia B2-1 na etapie budowy spowoduje nieuniknione i typowe przekształcenia podłoża gruntowego i powierzchni terenu, związane z robotami ziemnymi. Prace w większości prowadzone będą na terenach pozbawionych naturalnej pokrywy glebowej, miejscami ze sztucznie wprowadzoną roślinnością ozdobną. Okresowy charakter będą miały uciążliwości związane z hałasem (roboty budowlane) i z nagromadzeniami odpadów budowlanych.

Na etapie eksploatacji oddziaływanie zrealizowanych przedsięwzięć (hotele, baza gastronomiczna itp.) na środowisko zależeć będzie od zastosowanych technologii (np. ogrzewanie, gospodarka odpadami, gospodarowanie wodami odpadowymi itp. – zaleca się wdrożenie rozwiązań proekologicznych) oraz od architektury obiektów (oddziaływanie na krajobraz). Pośrednie oddziaływanie na środowisko związane będzie z penetracją przez turystów miasta, w tym terenów zielonych.

Projekt B6 - stworzenie lepszych warunków dla działalności grup i organizacji pozarządowych

Projekt ten obejmuje następujące przedsięwzięcia:

B6-1 Zwiększenie poziomu finansowania organizacji pozarządowych w mieście.

B6-2 Przekazywanie zadań do realizacji przez organizacje pozarządowe.

B6-3 Wsparcie merytoryczne i organizacyjne działań organizacji pozarządowych.

Realizacja ww. przedsięwzięć może przyczynić się do poprawy stanu środowiska w mieście, jeżeli wśród aktywizowanych grup i organizacji społecznych znajdują się grupy i organizacje proekologiczne a ich działalność będzie efektywna.

7.2.3. Sfera ekonomiczna

Spośród projektów sfery ekonomicznej pośrednie powiązanie z ochroną środowiska ma tylko projekt C1 (zob. rozdz. 2.1.4.).

Projekt C1 - poszerzenie oferty inwestycyjnej miasta

Projekt ten obejmuje następujące przedsięwzięcia:

C1-1 - II etap Prywatyzacja obiektów w obrębie Starego Miasta będących w zasobach komunalnych

C1-2 Promocja terenów przemysłowych.

W ramach przedsięwzięcia C1-2 przewiduje się m.in. *odbudowę byłych obiektów przemysłowych w ramach istniejącej infrastruktury*. Realizacja tego przedsięwzięcia spowoduje typowe oddziaływania na środowisko na etapie budowy, natomiast na etapie eksploatacji oddziaływanie zależeć będzie od charakteru docelowych obiektów przemysłowych i zastosowanych technologii. Ze względu na usytuowanie w centralnej części miasta zaleca się obiekty nieuciążliwe dla środowiska, wykorzystujące najlepsze dostępne, proekologiczne technologie.

7.3. Ocena skumulowanego oddziaływania na środowisko projektów i przedsięwzięć „Programu...”

Powierzchnia ziemi i gospodarka odpadami

W zakresie oddziaływania na powierzchnię ziemi w „Programie...” istotne są zagadnienia dotyczące nowego zainwestowania kubaturowego oraz infrastruktury drogowej i technicznej. Prognozowane przekształcenia powierzchni ziemi związane z tymi funkcjami będą miały umiarkowany zasięg przestrzenny. Na etapie inwestycyjnym reprezentowane one będą przede wszystkim przez:

- przekształcenia w przypowierzchniowych strukturach geologicznych, związane z pracami ziemnymi w celu posadowienia budynków i poprowadzenia ciągów komunikacyjnych oraz uzbrojenia terenu;
- zmiany lokalnego ukształtowania terenu w wyniku prac niwelacyjnych, ewentualne zastosowania nasypów.

Na etapie funkcjonowania wzmożone oddziaływanie na powierzchnię ziemi może potencjalnie wystąpić tylko w przypadku nadmiernego, bezpośredniego użytkowania rekreacyjnego terenów zielonych, prowadzącego do zniszczeń roślinności i powstania wydepczyk (klepisk).

Wody powierzchniowe i podziemne

„Program...” przewiduje budowę rozdzielczej kanalizacji w rejonie Rynku i eliminację zrzutów ścieków do rzeki, co przyczyni się do poprawy stanu czystości jej wód.

Lokalne zmiany stosunków wodnych mogą zaistnieć tylko na terenach nowych inwestycji kubaturowych i infrastrukturalnych - powierzchniowych (przewidziane do realizacji w etapie II). Wzrost sztucznych nawierzchni spowoduje spadek infiltracji i wzrost spływu powierzchniowego oraz parowania w lokalnym obiegu wody. Jest to typowe dla obszarów miejskich.

Powietrze atmosferyczne i klimat

Wdrożenie „Programu...” spowoduje zdecydowaną poprawę stanu aerosanitanego i klimatu akustycznego w centralnej części miasta. Przyczynią się do tego:

- zastąpienie źródeł tzw. niskiej emisji opalanych paliwami stałymi przez źródła niskoemisyjne i nieemisyjne;
- reorganizacja ruchu kołowego – wzrost płynności ruchu;
- ograniczenie funkcji parkingowej na Rynku.

Poprawę stanu atmosfery w centralnej części Starogardu Gdańskiego wymuszać będzie zapisany w „Programie...” rozwój funkcji turystycznej.

Lokalne zmiany klimatyczne wystąpią w z związku z intensyfikacją zabudowy (zmiany negatywne, zwłaszcza ograniczenie przewietrzania) i kształtowaniem nowych terenów zieleni miejskiej (zmiany pozytywne).. Zaleca się, w miarę możliwości, nie dogęszczanie zabudowy, ze względu na już słabe warunki przewietrzania miasta, co ogranicza zdolność atmosfery do samooczyszczania.

Roślinność, zwierzęta i różnorodność biologiczna

„Program...” zakłada wzrost powierzchniowego udziału terenów zielonych w centralnej części miasta. Spowoduje to poprawę stanu roślinności, może stworzyć nowe siedliska dla zwierząt różnych grup systematycznych i wpłynie na wzrost bioróżnorodności, przez świadome jej kształtowanie (dobór gatunków w nasadzeniach).

Odrębne zagadnienie to oddziaływanie na przyrodę ożywioną turystyki i rekreacji. Głównym problemem związanym z turystycznym wykorzystaniem środowiska przyrodniczego jest takie określenie charakteru i natężenia tej funkcji, aby nie powodowała ona dewaloryzacji lub zniszczenia walorów przyrodniczych, które były lub są podstawą jej wykształcenia. W centralnej części Starogardu Gdańskiego dotyczy to przede wszystkim doliny Wierzycy. Realizacja „Programu...” ma m.in. doprowadzić do rozwoju turystyki w mieście na bazie jego walorów kulturowych. Posrednio może to spowodować oddziaływanie na przyrodę doliny Wierzycy, w przypadku jej penetracji przez turystów. Negatywnym zmianom przeciwdziałać będzie przede wszystkim zagospodarowanie „śródmiejskiego” odcinka doliny jako Parku Miejskiego.

Uwarunkowania ochrony drzew i krzewów zawiera Ustawa o ochronie przyrody (Dz. U. 2004 r., Nr 92, poz. 880 z późn. zm.):

Art. 83.

1. *Usunięcie drzew lub krzewów z terenu nieruchomości może nastąpić, z zastrzeżeniem ust. 2, po uzyskaniu zezwolenia wydanego przez wójta, burmistrza albo prezydenta miasta na wniosek posiadacza nieruchomości. Jeżeli posiadacz nieruchomości nie jest właścicielem - do wniosku dołącza się zgodę jej właściciela.*
2. *Zezwolenie na usunięcie drzew lub krzewów z terenu nieruchomości wpisanej do rejestru zabytków wydaje wojewódzki konserwator zabytków.*
- (...)
5. *Wydanie zezwolenia na usunięcie drzew lub krzewów na obszarach objętych ochroną krajobrazową w granicach (...) rezerwatu przyrody wymaga uzyskania zgody (...) regionalnego dyrektora ochrony przyrody.*
6. *Przepisów ust. 1 i 2 nie stosuje się do drzew lub krzewów:*
 - 1) *w lasach;*
 - 2) *owocowych, z wyłączeniem rosnących na terenie nieruchomości wpisanej do rejestru zabytków oraz w granicach parku narodowego lub rezerwatu przyrody - na obszarach nieobjętych ochroną krajobrazową;*
 - 3) *na plantacjach drzew i krzewów;*
 - 4) *których wiek nie przekracza 5 lat;*
 - 5) *usuwanych w związku z funkcjonowaniem ogrodów botanicznych lub zoologicznych;*
 - 6) *(uchylony);*
 - 7) *usuwanych na podstawie decyzji właściwego organu z obszarów położonych między linią brzegu a wałem przeciwpowodziowym lub naturalnym wysokim brzegiem, w który wbudowano trasę wału przeciwpowodziowego, z wałów przeciwpowodziowych i terenów w odległości mniejszej niż 3 m od stopy wału;*
 - 8) *które utrudniają widoczność sygnalizatorów i pociągów, a także utrudniają eksploatację urządzeń kolejowych albo powodują tworzenie na torowiskach zasp śnieżnych, usuwanych na podstawie decyzji właściwego organu;*

- 9) stanowiących przeszkody lotnicze, usuwanych na podstawie decyzji właściwego organu;
- 10) usuwanych na podstawie decyzji właściwego organu ze względu na potrzeby związane z utrzymaniem urządzeń melioracji wodnych szczegółowych.

Formy ochrony przyrody, w tym obszary Natura 2000

Charakterystykę form ochrony przyrody na obszarze objętym „Programem...” i w jego regionalnym otoczeniu zawiera rozdz. 5.2. Poniżej przedstawiono prawne uwarunkowania ochrony i problemy jej wdrażania w świetle zapisów „Programu...”.

Na obszarze objętym „Programem...” planowane jest **powiększenie Obszaru Chronionego Krajobrazu Doliny Wierzycy**. Wykaz zakazów, jakie można wprowadzić na terenie obszaru chronionego krajobrazu zawiera ustawa o ochronie przyrody.

Zgodnie z Rozporządzeniem nr 5/05 Wojewody Pomorskiego z dnia 24 marca 2005 r. w sprawie obszarów chronionego krajobrazu w województwie pomorskim (Dz. Urz. Woj. Pomorskiego Nr 29 poz. 585, zm. Dz. Urz. Woj. Pomorskiego z 2007 r. Nr 117 poz. 2036) w obrębie obszarów chronionego krajobrazu woj. pomorskiego, obowiązują następujące przepisy: (...)

§ 2

1. Na obszarach chronionego krajobrazu, wymienionych w zał. Nr 1 do niniejszego rozporządzenia w poz. od 1 do 43, wprowadza się zakaz lokalizowania obiektów budowlanych z zastrzeżeniem ust. 3 i 4:
 - 1) zabijania dziko występujących zwierząt, niszczenia ich nor, legowisk, innych schronień i miejsc rozrodu oraz tarlisk, złożonej ikry, z wyjątkiem amatorskiego połowu ryb oraz wykonywania czynności związanych z racjonalną gospodarką rolną, leśną, rybacką i łowiecką;
 - 2) realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko w rozumieniu art. 51 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. - Prawo ochrony środowiska;
 - 3) likwidowania i niszczenia zadrzewień śródpolnych, przydrożnych i nadwodnych, jeżeli nie wynikają one z potrzeby ochrony przeciwpowodziowej i zapewnienia bezpieczeństwa ruchu drogowego lub wodnego lub budowy, odbudowy, utrzymania, remontów lub naprawy urządzeń wodnych;
 - 4) wydobywania do celów gospodarczych skał, w tym torfu, oraz skamieniałości, w tym kopalnych szczątków roślin i zwierząt, a także minerałów i bursztynu;
 - 5) wykonywania prac ziemnych trwale zniekształcających rzeźbę terenu, z wyjątkiem prac związanych z zabezpieczeniem przeciwsztormowym, przeciwpowodziowym lub przeciwosuwiskowym lub utrzymaniem, budową, odbudową, naprawą lub remontem urządzeń wodnych;
 - 6) dokonywania zmian stosunków wodnych, jeżeli służą innym celom niż ochrona przyrody lub zrównoważone wykorzystanie użytków rolnych i leśnych oraz racjonalna gospodarka wodna lub rybacka;
 - 7) likwidowania naturalnych zbiorników wodnych, starorzeczy i obszarów wodno-błotnych;
 - 8) lokalizowania obiektów budowlanych w pasie szerokości 100 m od linii brzegów rzek, jezior i innych zbiorników wodnych, z wyjątkiem urządzeń wodnych oraz obiektów służących prowadzeniu racjonalnej gospodarki rolnej, leśnej lub rybackiej;
- (...)
4. W odniesieniu do zakazów wymienionych w ust. 1 i 2 wprowadza się następujące wyjątki:
 - 1) Zakaz wymieniony w ust. 1 pkt 2 nie dotyczy terenów przewidzianych pod lokalizację przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, dla których sporządzenie raportu o oddziaływaniu na środowisko nie jest obowiązkowe, jeżeli

przeprowadzona procedura oceny oddziaływania na środowisko wykazała brak niekorzystnego wpływu na przyrodę OChK;

- 2) Zakaz wymieniony w ust. 1 pkt 4 nie dotyczy udokumentowanych złóż piasku i żwiru, których eksploatacja nie będzie powodowała zmiany stosunków wodnych, zagrożenia dla chronionych ekosystemów oraz gatunków roślin i zwierząt;
- 3) Zakazy wymienione w ust. 1 pkt. 8 oraz w ust. 2 pkt. 2 nie dotyczą:
 - a) obszarów zwartej zabudowy miast i wsi, w granicach określonych w studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin (lub w równorzędnych dokumentach planistycznych), gdzie dopuszcza się uzupełnianie zabudowy mieszkaniowej i usługowej pod warunkiem wyznaczenia nieprzekraczalnej linii zabudowy zgodnie z linią występującą na przylegających działkach;
 - b) siedlisk rolniczych - w zakresie uzupełniania istniejącej zabudowy o obiekty niezbędne do prowadzenia gospodarstwa rolnego, pod warunkiem nie przekraczania dotychczasowej linii zabudowy od brzegu,
 - c) wyznaczanych w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego terenów dostępu do wód publicznych – w zakresie niezbędnym do pełnienia funkcji plaż, kąpielisk, przystani,
 - d) odcinków plaż nadmorskich, na których właściwy Dyrektor Urzędu Morskiego dopuszcza sytuowanie sezonowych obiektów budowlanych (do 120 dni),
 - e) istniejących ośrodków wypoczynkowych, obiektów lotniskowych, mieszkalnych i usługowych, zrealizowanych na podstawie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, które utraciły moc przed dniem 1 stycznia 2004 r. – gdzie dopuszcza się przebudowę i modernizację istniejącego zainwestowania w celu poprawy standardów ochrony środowiska oraz walorów estetyczno-krajobrazowych, pod warunkiem nie zwiększania powierzchni zabudowy, ilości miejsc pobytowych a także nie przybliżania zabudowy do brzegów wód,
- jeżeli w trakcie postępowania strona wykaże brak niekorzystnego wpływu planowanej inwestycji na chronione w danym obszarze ekosystemy i krajobraz.

Rozporządzenie zawiera również ustalenia dotyczące czynnej ochrony ekosystemów leśnych, nieleśnych ekosystemów lądowych i ekosystemów wodnych w odniesieniu do obszarów chronionego krajobrazu na terenie województwa pomorskiego.

Realizacja „Programu...” powinna uwzględniać przepisy, jakie docelowo mogą obowiązywać w obrębie powiększonego Obszaru Chronionego Krajobrazu Doliny Wierzycy, przy czym „Program...” nie obejmuje projektów i przedsięwzięć bezpośrednio związanych z terenem planowanym do objęcia ochroną. Realizacja „Programu...” przyczyni się do poprawy stanu środowiska poprzez wpływ na poprawę stanu czystości wód Wierzycy.

Obszary Natura 2000

W ustawie z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2004 r., Nr 92, poz. 880 z późn. zm.) w odniesieniu do obszarów Natura 2000 zapisano m. in., że:

(...)

Art. 33. 1. Zabrania się, z zastrzeżeniem art. 34, podejmowania działań mogących, osobno lub w połączeniu z innymi działaniami, znacząco negatywnie oddziaływać na cele ochrony obszaru Natura 2000, w tym w szczególności:

- 1) pogorszyć stan siedlisk przyrodniczych lub siedlisk gatunków roślin i zwierząt, dla których ochrony został wyznaczony obszar Natura 2000 lub
- 2) wpłynąć negatywnie na gatunki, dla których ochrony wyznaczony obszar Natura 2000 lub

- 3) pogorszyć integralność obszaru Natura 2000 lub jego powiązania z innymi obszarami.
2. Przepis ust. 1 stosuje się odpowiednio do proponowanych obszarów mających znaczenie dla Wspólnoty, znajdujących się na liście, o której mowa w art. 27 ust. 3 pkt 1, do czasu zatwierdzenia przez Komisję Europejską jako obszary mające znaczenie dla Wspólnoty i wyznaczenia ich jako specjalne obszary ochrony siedlisk.
3. Projekty polityk, strategii, planów i programów oraz zmian do takich dokumentów a także planowane przedsięwzięcia, które mogą znacząco oddziaływać na obszar Natura 2000, a które nie są bezpośrednio związane z ochroną obszaru Natura 2000 lub obszarów, o których mowa w ust. 2, lub nie wynikają z tej ochrony, wymagają przeprowadzenia postępowania w sprawie oceny oddziaływania na zasadach określonych w ustawie z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko.

(...)

Art. 34. 1. Jeżeli przemawiają za tym konieczne wymogi nadrzędnego interesu publicznego, w tym wymogi o charakterze społecznym lub gospodarczym, i wobec braku rozwiązań alternatywnych, właściwy miejscowo regionalny dyrektor ochrony środowiska, a na obszarach morskich dyrektor właściwego urzędu morskiego, może zezwolić na realizację planu lub działań mogących znacząco negatywnie oddziaływać cele ochrony obszaru Natura 2000 lub obszary znajdujące się na liście, o której mowa w art. 27 ust. 3 pkt 1, zapewniając wykonanie kompensacji przyrodniczej niezbędnej do zapewnienia spójności i właściwego funkcjonowania sieci obszarów Natura 2000.

2. W przypadku, gdy znaczące negatywne oddziaływanie dotyczy siedlisk i gatunków priorytetowych, zezwolenie, o którym mowa w ust. 1, może zostać udzielone wyłącznie w celu:

- 1) ochrony zdrowia i życia ludzi;
- 2) zapewnienia bezpieczeństwa powszechnego;
- 3) uzyskania korzystnych następstw o pierwszorzędym znaczeniu dla środowiska przyrodniczego;
- 4) wynikającym z koniecznych wymogów nadrzędnego interesu publicznego, po uzyskaniu opinii Komisji Europejskiej.)

(...)

Art. 35a. W przypadku działań przewidzianych do realizacji w ramach planowanych przedsięwzięć, zezwolenie, o którym mowa w art. 34 ust. 1, zastępuje się decyzją o środowiskowych uwarunkowaniach lub uzgodnieniem z regionalnym dyrektorem ochrony środowiska, w rozumieniu ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko. (...).

Art. 36. 1. Na obszarach Natura 2000, z zastrzeżeniem ust. 2, nie podlega ograniczeniu działalność związana z utrzymaniem urządzeń i obiektów służących bezpieczeństwu przeciwpowodziowemu oraz działalność gospodarcza, rolna, leśna, łowiecka i rybacka, a także amatorski połów ryb, jeżeli nie oddziałuje znacząco negatywnie na cele ochrony obszaru Natura 2000. (...)

Ponadto Rozporządzenie Ministra Środowiska w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków Natura 2000 z dnia 21.07.2004 r. (Dz. U. Nr 229, poz. 2313, zm. Dz. U. z 2007 r. Nr 179, poz. 1275 i Dz. U. z 2008 r. Nr 198, poz. 1226) zawiera zapisy, że:

(...)

§ 4 Celem wyznaczenia obszarów, o których mowa w § 2, jest ochrona populacji dziko występujących ptaków oraz utrzymanie ich siedlisk w niepogorszonym stanie.

§ 5 Przedmiotem ochrony są gatunki ptaków wymienione w załączniku 2 do rozporządzenia.

(...)

Obszary Natura 2000 w regionalnym otoczeniu Starogardu Gdańskiego nie

posiadają opracowanych planów ochrony.

Dodatkowe przepisy prawa powszechnego w odniesieniu do obszarów Natura 2000 wprowadza Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 16 maja 2005 r. w sprawie typów siedlisk przyrodniczych oraz gatunków roślin i zwierząt wymagających ochrony w formie wyznaczenia obszarów Natura 2000 (Dz. U. z 2005 r., Nr 94, poz. 795).

Realizacja „Programu...” nie spowoduje pogorszenia stanu siedlisk przyrodniczych oraz siedlisk gatunków roślin i zwierząt, dla których ochrony wyznaczono lub planuje się wyznaczyć obszary Natura 2000 oraz nie spowoduje dezintegracji obszarów Natura 2000 i nie wpłynie na spójność sieci obszarów Natura 2000. Wynika to przede wszystkim z charakteru przedsięwzięć przewidzianych w „Programie...” i z dużej odległości centrum Starogardu Gdańskiego od najbliższych obszarów Natura 2000 (11 – 14 km) (rys. 3).

Zasoby naturalne

Na obszarze objętym „Programem...” z zasobów naturalnych występują wody powierzchniowe (Wierzyca) i wody podziemne oraz przyrodnicze walory rekreacyjne w dolinie Wierzycy.

W sąsiedztwie obszaru znajduje się ujęcie wód podziemnych „Wierzyca”. Dla ujęcia ustanowiono strefy ochrony bezpośredniej i pośredniej (Decyzja Starostwa Powiatowego w Starogardzie Gdańskim Os-6210-5/99 z 07.05.1999 r.). Fragment strefy ochrony pośredniej położony jest w zasięgu obszaru objętego „Programem...”. Projekty i przedsięwzięcia „Programu...” są zgodne z przepisami obowiązującymi w granicach strefy ochrony pośredniej ujęcia.

Zagadnienie racjonalnego wykorzystania przyrodniczych zasobów rekreacyjnych doliny Wierzycy omówiono w dziale dotyczącym roślinności.

Krajobraz

„Program...” ukierunkowany jest na wzrost atrakcyjności przestrzeni miasta dla mieszkańców i turystów. Osiągnięte to ma być m. in. przez rewitalizację krajobrazu miasta. Służyć temu będą takie przedsięwzięcia, jak:

- rewitalizacja materialnego dziedzictwa kulturowego;
- rewitalizacja i zagospodarowanie istniejących terenów zieleni miejskiej;
- kształtowanie nowych terenów zieleni miejskiej;
- zagospodarowanie terenów przemysłowych (etap II);
- zagospodarowanie Rynku.

Realizacja „Programu...” spowoduje poprawę krajobrazu kulturowego centrum Starogardu Gdańskiego oraz krajobrazu seminaturalnego w dolinie Wierzycy. Przyczynić może się do tego powiększenie Obszaru Chronionego Krajobrazu Doliny Wierzycy.

Zabytki

Część „Programu...” ukierunkowana jest na rewitalizację obiektów zabytkowych – służyć ma temu przede wszystkim projekt A2 - zachowanie i wykorzystanie walorów historyczno–kulturowych miasta. Dziedzictwo kulturowe miasta wyeksponowane jest w „Programie...” jako główny walor turystyczny miasta i jedna z podstaw jego rozwoju.

Wdrożenie „Programu...” spowoduje zdecydowaną poprawę stanu dziedzictwa kulturowego, w tym zabytków, najbardziej wartościowej, centralnej części miasta.

Dobra materialne

Na obszarze centralnej części miasta dobra materialne reprezentowane są przez różne formy historycznego i współczesnego zainwestowania miejskiego. Istotą „Programu...” jest rewitalizacja tego zainwestowania i stworzenie nowego.

Realizacja „Programu...” spowoduje wzrost zasobności miasta w dobra materialne i podniesienie ich jakości.

Ludzie

Jednym z głównych celów kształtowania i ochrony środowiska miast jest poprawa ekologicznych warunków życia ludzi. Warunki te określone są każdorazowo przez (Przewoźniak 2002):

- stan czystości środowiska (warunki aerosanitarne i akustyczne, wody, powierzchnia ziemi);
- jakość wody pitnej i produktów spożywczych;
- warunki bioklimatyczne;
- przyrodnicze zjawiska katastroficzne;
- powierzchnię i jakość przyrodniczych terenów rekreacyjnych;
- walory krajobrazowe.

„Program...” zawiera szereg ustaleń ogólnych i szczegółowych, których realizacja w sposób bezpośredni lub pośredni i w różnym czasie przyczyni się do poprawy ekologicznych warunków życia mieszkańców Starogardu Gdańskiego. Dotyczy to w szczególności wyposażenia w infrastrukturę techniczną, w tym ochrony środowiska, poprawy stanu zoologicznego środowiska, kształtowania terenów zieleni oraz zagospodarowania rekreacyjno-turystycznego.

Konkluzja: wdrożenie „Programu...” spowoduje zdecydowaną poprawę stanu środowiska w centralnej części Starogardu Gdańskiego, w tym poprawę struktury i funkcjonowania przyrody, materialnego dziedzictwa kulturowego i walorów krajobrazowych. W efekcie lepsze będą ekologiczne warunki życia ludzi i podstawy dalszego rozwoju miasta.

7.4. Przewidywane znaczące oddziaływania na środowisko

Znaczące oddziaływanie na środowisko, w rozumieniu Ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. Nr 199, poz. 1227) oraz Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 9 listopada 2004 r. w sprawie określenia rodzajów przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko oraz szczegółowych kryteriów związanych z kwalifikowaniem przedsięwzięć do sporządzenia raportu o oddziaływaniu na środowisko (Dz. U. z 2004 Nr 257 poz. 2573, zmiany Rozporządzenia: Dz. U. z 2005 r., Nr 92, poz. 769 i Dz. U. z 2007 r., Nr 158, poz. 1105) mogą spowodować następujące przedsięwzięcia ujęte w „Programie...”:

- budowa instalacji infrastruktury technicznej (kanalizacja rozdzielcza, wodociągi, sieć gazowa);

- zagospodarowanie terenów poprzemysłowych (etap II).

Ww. przedsięwzięcia mogą należeć do kategorii wymagających przeprowadzenia postępowań w sprawie oceny oddziaływania na środowisko.

Uwarunkowania prawne ocen oddziaływania na środowisko określa Ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. Nr 199, poz. 1227).

Zgodnie z ww. ustawą przeprowadzenia oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko w ramach postępowania w sprawie wydania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach wymaga realizacja następujących planowanych przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko:

- 1) planowanego przedsięwzięcia mogącego zawsze znacząco oddziaływać na środowisko;
- 2) planowanego przedsięwzięcia mogącego potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko.

Zgodnie z art. 60 ustawy (...) *Rada Ministrów, uwzględniając możliwe oddziaływanie na środowisko przedsięwzięć oraz uwarunkowania, o których mowa w art. 63 ust. 1, określi, w drodze rozporządzenia:*

- 1) rodzaje przedsięwzięć mogących zawsze znacząco oddziaływać na środowisko;
- 2) rodzaje przedsięwzięć mogących potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko;
- 3) przypadki, gdy zmiany dokonywane w obiektach są kwalifikowane jako przedsięwzięcia, o których mowa w pkt 1 i 2.

(...)

Art.173.2. Do czasu wydania przepisów, o których mowa w art. 60 niniejszej ustawy:

- 1) *za przedsięwzięcia mogące zawsze znacząco oddziaływać na środowisko, określone w art. 59 ust. 1 pkt 1 niniejszej ustawy, uważa się określone w dotychczasowych przepisach przedsięwzięcia mogące znacząco oddziaływać na środowisko, wymagające sporządzenia raportu o oddziaływaniu na środowisko;*
- 2) *za przedsięwzięcia mogące potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko, określone w art. 59 ust. 1 pkt 2 niniejszej ustawy, uważa się określone w dotychczasowych przepisach przedsięwzięcia mogące znacząco oddziaływać na środowisko, dla których obowiązek sporządzenia raportu o oddziaływaniu na środowisko może być stwierdzony.*

Zgodnie z dotychczasowymi przepisami wykonawczymi wydanymi na podstawie art. 51 ust. 8 ustawy prawo ochrony środowiska (tekst jednolity Dz. U. z 2008 r. Nr 25, poz. 150 z późniejszymi zmianami), tj. Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 9 listopada 2004 r. w sprawie określenia rodzajów przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko oraz szczegółowych kryteriów związanych z kwalifikowaniem przedsięwzięć do sporządzenia raportu o oddziaływaniu na środowisko (Dz. U. z 2004, Nr 257 poz. 2573, zmiany Rozporządzenia: Dz. U. z 2005 r., Nr 92, poz. 769 i Dz. U. z 2007 r., Nr 158, poz. 1105) przewidziane w „Programie...” przedsięwzięcia::

- budowa instalacji infrastruktury technicznej (kanalizacja rozdzielcza, wodociągi, sieć gazowa) należą do kategorii mogących potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko i mogą docelowo wymagać przeprowadzenia oceny oddziaływania na środowisko – bezpośrednim lub pośrednim celem realizacji tych przedsięwzięć jest poprawa stanu środowiska i niezależnie od lokalnych przekształceń środowiska na etapie budowy należy je ocenić jako zdecydowanie pozytywne środowiskowo;
- zagospodarowanie terenów przemysłowych:
 - zagospodarowanie terenu po zakładach „Neptun” jako terenu usługowo-mieszkaniowego może, w zależności od charakteru zainwestowania usługowego, należeć do kategorii potencjalnie znacząco oddziaływujących na środowisko i może docelowo wymagać przeprowadzenia oceny oddziaływania na środowisko – ze względu na śródmiejskie usytuowanie i ochronę ekologicznych warunków życia ludzi, należy wykluczyć lokalizację usług uciążliwych środowiskowo;
 - zagospodarowanie terenów po Zakładach Zbożowych (w „Programie...” nie określono rodzaju zagospodarowania) może, w zależności od charakteru zainwestowania, należeć do kategorii potencjalnie znacząco oddziaływujących na środowisko i może docelowo wymagać przeprowadzenia oceny oddziaływania na środowisko, lub może należeć do kategorii zawsze znacząco oddziaływujących na środowisko i będzie wymagać przeprowadzenia oceny oddziaływania na środowisko – ze względu na śródmiejskie usytuowanie i ochronę ekologicznych warunków życia ludzi, należy wykluczyć lokalizację przedsięwzięć należących do kategorii zawsze znacząco oddziaływujących na środowisko oraz przedsięwzięć uciążliwych środowiskowo.

7.5. Klasyfikacja oddziaływań „Programu...” na środowisko - synteza

Klasyfikację oddziaływań na poszczególne elementy środowiska w ich wzajemnym powiązaniu zapisów „Programu...”, w tym oddziaływania skumulowanego na zdrowie ludzi i na biosferę, zgodną z art. 51 Ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2008 Nr 199, poz. 1227 z późniejszymi zmianami) przedstawiono w tabeli 6.

Negatywny charakter może mieć tylko oddziaływanie realizacji „Programu...” na lokalne warunki klimatyczne. W wyniku dogęszczenia zabudowy centralnej części miasta (uzupełnienia starej, historycznej zabudowy), osłabieniu ulegnie przewietrzanie, a tym samym obniżona będzie zdolność atmosfery do samooczyszczania. Jest to efekt środowiskowy zawsze występujący w miastach – „cena urbanizacji”.

Tabela 6 Klasyfikacja oddziaływań na środowisko realizacji zapisów „Programu...” - synteza

Oddziaływania na środowisko	Rodzaje oddziaływania			Czas oddziaływania			Mechanizm oddziaływania			Ocena oddziaływania		
	bezpoś- rednie	pośred- nie	wtórne	krótko- termi- nowe	średnio- termino- we	długo- termi- nowe	chwilo- we	okreso- we	stałe	pozy- tywne	negaty- wne	neutral- ne
Przekształcenia wierzchniej warstwy litosfery	X	X				X		X				X
Wody powierzchniowe		X	X			X			X	X		
Wody podziemne			X			X			X	X		
Zanieczyszczenie powietrza atmosferycznego	X	X				X			X	X		
Kształtowanie klimatu		X	X			X			X	X	X	
Warunki akustyczne		X	X			X			X	X		
Oddziaływanie na roślinność	X	X	X			X		X	X	X		
Oddziaływanie na faunę		X	X			X		X	X			X
Skumulowane oddziaływanie na bioróżnorodność	X	X	X			X		X	X	X		
Zagrożenia dla form ochrony przyrody, w tym obszarów Natura 2000		X X				X X		X X	X X			X X
Oddziaływanie na dziedzictwo kulturowe, zwłaszcza na zabytki	X	X				X		X		X		
Wpływ na dobra materialne	X	X	X			X		X		X		
Przekształcenia krajobrazu	X	X				X			X	X		
Skumulowane oddziaływanie na zdrowie ludzi	X	X	X			X			X	X		

Źródło: opracowanie własne.

8. INFORMACJE O MOŻLIWYM TRANSGRANICZNYM ODDZIAŁYWANIU REALIZACJI PROGRAMU NA ŚRODOWISKO

Analiza i ocena skutków środowiskowych związanych z wdrożeniem „Programu...” wskazuje, że nie wystąpią niekorzystne oddziaływania transgraniczne.

Realizacja „Programu...” może być pośrednio źródłem oddziaływań pozytywnych, dotyczących znikomej poprawy stanu czystości wód Bałtyku. „Program...” zakłada poprawę stanu czystości wód Wierzycy a ta uchodzi do Wisły, odprowadzającej wody do Bałtyku.

9. ROZWIĄZANIA MAJĄCE NA CELU ZAPOBIEGANIE, OGRANICZENIE LUB KOMPENSACJĘ PRZYRODNICZĄ NEGATYWNYCH ODDZIAŁYWAŃ NA ŚRODOWISKO, MOGĄCYCH BYĆ REZULTATEM REALIZACJI PROGRAMU, W SZCZEGÓLNOŚCI ODDZIAŁYWAŃ NA CELE I PRZEDMIOT OCHRONY OBSZARÓW NATURA 2000 ORAZ INTEGRALNOŚĆ TYCH OBSZARÓW

Obszary potencjalnie problemowe środowiskowo w świetle zapisów „Programu...” to teren po Zakładach „Neptun” i teren po Zakładach Zbożowych. W pierwszym przypadku docelowe zagospodarowanie określono ogólnie jako usługowo-mieszkaniowe, a w drugim nie określono docelowego zagospodarowania.

Zgodnie z rozdz. 7.4., ze względu na śródmiejskie usytuowanie i ochronę ekologicznych warunków życia ludzi:

- teren po Zakładach „Neptun” należy wykluczyć z lokalizacji usług uciążliwych środowiskowo;
- teren po Zakładach Zbożowych należy wykluczyć z lokalizacji przedsięwzięć należących do kategorii zawsze znacząco oddziaływujących na środowisko oraz przedsięwzięć uciążliwych środowiskowo.

Obszary Natura 2000

Realizacja „Programu...” nie spowoduje pogorszenia stanu siedlisk przyrodniczych oraz siedlisk gatunków roślin i zwierząt, dla których ochrony wyznaczono lub planuje się wyznaczyć obszary Natura 2000 oraz nie spowoduje dezintegracji obszarów Natura 2000 i nie wpłynie na spójność sieci obszarów Natura 2000. Wynika to przede wszystkim z charakteru przedsięwzięć przewidzianych w „Programie...” i z dużej odległości centrum Starogardu Gdańskiego od najbliższych obszarów Natura 2000 (11 – 14 km).

W związku z powyższym nie ma potrzeby podejmowania działań z zakresu kompensacji przyrodniczej.

10. ROZWIĄZANIA ALTERNATYWNE DO ROZWIĄZAŃ ZAWARTYCH W „PROGRAMIE...”

„Lokalny program rewitalizacji obszarów miejskich miasta Starogard Gdański na lata 2008 – 2013” stanowi efekt prac wykonanych przy szerokim udziale społeczności lokalnej. Uspołecznienie opracowania „Programu...” polegało na publicznej dyskusji nt. kluczowych jego ustaleń i na wypracowaniu głównych jego zapisów w trybie spotkań warsztatowych i konsultacyjnych. W pracach nad „Programem...” łącznie wzięło udział ponad 80 osób, reprezentujących różne sfery życia miasta, w tym radni. Warsztaty zostały przygotowane i przeprowadzone przy aktywnym udziale reprezentantów Urzędu Miasta Starogard Gdański.

„Program...” stanowi w związku z powyższym wyraz woli mieszkańców miasta, którzy, jak można założyć, najlepiej znają jego wady i zalety oraz potrzeby na przyszłość.

Z punktu widzenia problematyki ochrony środowiska „Program...” opracowany jest poprawnie i zapewni zrównoważony rozwój centralnej części miasta. Z tego punktu widzenia „Program...” nie wymaga rozwiązań alternatywnych.

Pewien niedosyt powoduje nieuwzględnienie w „Programie...” problemu ochrony przyrody, a zwłaszcza powiększenia Obszaru Chronionego Krajobrazu Doliny Wierzycy i objęcia ochroną, jako pomniki przyrody okazów dorodnych drzew. Z kolei zagadnienie rewitalizacji terenów zielonych ukierunkowane jest w „Programie...” bardziej na ich zagospodarowanie użytkowe niż kształtowanie siedlisk i zieleni. Rewitalizacja miast w sferze przestrzennej powinna mieć charakter zintegrowanej rewitalizacji architektoniczno-urbanistyczno-przyrodniczej (Przewoźniak 2005b, 2007). Takie ujęcie mogłoby być uwzględnione w „Programie...” w większym stopniu.

11. PROPOZYCJE DOTYCZĄCE PRZEWIDYWANYCH METOD ANALIZY SKUTKÓW REALIZACJI PROGRAMU ORAZ CZĘSTOTLIWOŚCI JEJ PRZEPROWADZANIA

Większość zapisów „Programu...”, po ich realizacji, podlegać będzie standardowej kontroli stanu środowiska realizowanej przez WIOŚ i PPIS.

Na obszarze miasta szczególnie istotne są:

- ciągły monitoring aerosanitarny;
- okresowy (najlepiej w każdej porze roku) monitoring akustyczny, zwłaszcza w otoczeniu ulic o największym natężeniu ruchu
- okresowa (co najmniej dwa razy w roku) kontrola systemów unieszkodliwiania ścieków komunalnych i przemysłowych;
- okresowa (co najmniej dwa razy w roku) kontrola systemu gospodarki odpadami;
- okresowa (wiosną i jesienią) kontrola stanu zdrowotnego zieleni miejskiej, zwłaszcza drzew.

Ponadto należy:

- w sposób ciągły diagnozować zmiany w zakresie zagospodarowania przestrzeni na podstawie systematycznych inwentaryzacji;
- wprowadzić monitoring obiektów ochrony dziedzictwa kulturowego i obiektów przyrodniczych planowanych do objęcia ochroną.

12. WSKAZANIE NAPOTKANYCH W PROGNOZIE TRUDNOŚCI WYNIKAJĄCYCH Z NIEDOSTATKÓW TECHNIKI LUB LUK WE WSPÓŁCZESNEJ WIEDZY

Przy sporządzaniu prognozy oddziaływania na środowisko „Programu...” nie napotkano trudności wynikających z niedostatków techniki lub luk we współczesnej wiedzy.

13. WNIOSKI

1. Przedmiotem opracowania jest prognoza oddziaływania na środowisko „Lokalnego programu rewitalizacji obszarów miejskich miasta Starogard Gdański na lata 2008 – 2013”.
2. W „Lokalnym programie rewitalizacji obszarów miejskich miasta Starogard Gdański na lata 2008 – 2013” promowany jest w sposób szczególny kompleksowy rozwój społeczno – gospodarczy miasta i regionu. Rozwój ten dotyczyć ma przede wszystkim funkcji turystycznych i związanych z kulturą, i jako taki ma szansę na uzyskanie wsparcia ze strony programów centralnych i regionalnych, w tym – finansowanych ze środków Unii Europejskiej. Integralnym elementem tych działań winna stać się kompleksowa rewitalizacja obszaru miasta, gdzie – w ramach obszarów zdegradowanych – zlokalizowanych jest większość wartościowych elementów zasobu jego dziedzictwa.
3. „Program...” obejmuje centralną część miasta, w tym jego historyczne centrum – Rynek i jego otoczenie, kwartały zabudowy mieszkaniowo-usługowej i przemysłowej oraz fragment doliny Wierzycy, w tym Park Miejski.
4. „Program...” stanowi efekt prac wykonanych przy szerokim udziale społeczności lokalnej. Uspołecznienie opracowania „Programu...” polegało na publicznej dyskusji nt. kluczowych jego ustaleń i na wypracowaniu głównych jego zapisów w trybie spotkań warsztatowych i konsultacyjnych.
5. W „Programie...” zidentyfikowano cele rewitalizacji miasta, w podziale na cel główny (kompleksowa rewitalizacja historycznego centrum Starogardu Gdańskiego) oraz cele nadrzędne i szczegółowe w odniesieniu do poszczególnych sfer: przestrzennej, społecznej i ekonomicznej. Spośród celów szczegółowych wybrano cele o znaczeniu pierwszoplanowym, najpilniejsze do realizacji. Dla każdego z wybranych celów rewitalizacji miasta określono projekty i przedsięwzięcia, których realizacja przyczyni się do osiągnięcia zamierzonych celów. Podzielono je na dwie grupy – do realizacji w etapie I (26 projektów) i w etapie II (14 projektów). Realizacja projektów i przedsięwzięć etapu II została odroczone do momentu osiągnięcia zamierzonych efektów etapu I lub do momentu zaistnienia szczególnie sprzyjających okoliczności ich realizacji. Stanowią one jednak w dalszym ciągu element „Programu...” i jako takie mogą stać się w miarę możliwości przedmiotem działań realizacyjnych.
5. Centralną część Starogardu Gdańskiego wyróżniają:
 - duży zakres i intensywność antropogenicznego obciążenia środowiska przyrodniczego terenów zainwestowanych;
 - umiarkowana odporność i zdolność do samoregulacji środowiska doliny Wierzycy;
 - występowanie na terenach zainwestowanych lokalnych struktur przyrodniczych i przyrodniczo-antropogenicznych aktywnych pod względem biotycznym, pozbawionych jednak ciągłości przestrzennej i połączeń z przyrodniczym otoczeniem miasta (poza doliną Wierzycy), co hamuje proces regeneracji środowiska;

- słabe i umiarkowane ekologiczne warunki życia ludzi.

Brak realizacji „Programu...” może spowodować utrwalenie ww. cech środowiska miejskiego w centralnej części Starogardu Gdańskiego.

6. Najważniejszą strukturą środowiska przyrodniczego Starogardu Gdańskiego, w tym jego centralnej części, jest dolina Wierzycy. Dolina Wierzycy ma ogromną wartość zarówno krajobrazową, jak też pod względem bogactwa i jakości obecnych tu układów roślinnych, warunkujących z kolei szeroką gamę nisz ekologicznych dla organizmów zwierzęcych. Stanowi ona łącznik między kompleksami leśnymi powyżej i poniżej miasta, wzbogacając środowisko przyrodnicze miasta. Niezbędne jest utrzymanie zielonego ciągu doliny Wierzycy przecinającej miasto. Trzeba zachować istniejące zadrzewienia oraz uzupełnić zieleń urządzoną – powinna się do tego przyczynić realizacja „Programu...”. Proponowane jest powiększenie istniejącego Obszaru Chronionego Krajobrazu Doliny Wierzycy o położony w mieście odcinek doliny Wierzycy.
7. Starogard Gdański posiada zachowany w centralnej części historyczny układ przestrzenny z kwadratowym rynkiem i wychodzącymi z niego prostopadłymi uliczkami, z zabudową z XIX i XX w. Z dawnych murów obronnych z XIV w. pozostały tylko fragmenty, w tym gotycka Brama Gdańska. Na środku rynku znajduje się ratusz z XIV w., przebudowany w XVIII i XIX w. W krajobrazie kulturowym centrum miasta wyróżnia się gotycki kościół farny św. Mateusza z XIV w. Na terenie centralnej części Starogardu Gdańskiego, objętej „Programem...”, występują liczne obiekty wpisane do rejestru zabytków nieruchomości woj. pomorskiego.
8. „Program...” opracowany jest w nawiązaniu do krajowych, regionalnych i lokalnych dokumentów powiązanych z problematyką rewitalizacji miast oraz jest zgodny z celami ochrony środowiska określonymi w dokumentach rangi międzynarodowej, krajowej i regionalnej.
9. W prognozie przeprowadzono ocenę oddziaływania na środowisko poszczególnych projektów i przedsięwzięć jak i ocenę skumulowaną oddziaływania na środowisko wszystkich projektów i przedsięwzięć. Wykazano, że wdrożenie „Programu...” spowoduje poprawę stanu środowiska w centralnej części Starogardu Gdańskiego, w tym poprawę struktury i funkcjonowania przyrody, materialnego dziedzictwa kulturowego i walorów krajobrazowych. W efekcie lepsze będą ekologiczne warunki życia ludzi i podstawy dalszego rozwoju miasta.
10. Wykazano, że realizacja „Programu...” nie spowoduje pogorszenia stanu siedlisk przyrodniczych oraz siedlisk gatunków roślin i zwierząt, dla których ochrony wyznaczono lub planuje się wyznaczyć obszary Natura 2000 oraz nie spowoduje dezintegracji obszarów Natura 2000 i nie wpłynie na spójność sieci obszarów Natura 2000. Wynika to przede wszystkim z charakteru przedsięwzięć przewidzianych w „Programie...” i z dużej odległości centrum Starogardu Gdańskiego od najbliższych obszarów Natura 2000 (11 – 14 km).
11. Prognozowane oddziaływania na środowisko realizacji „Programu...” sklasyfikowano jako pozytywne i neutralne. Negatywny charakter może mieć tylko oddziaływanie realizacji „Programu...” na lokalne warunki klimatyczne. W

wyniku dogęszczenia zabudowy w centralnej części miasta (uzupełnienia starej, historycznej zabudowy), osłabieniu ulegnie przewietrzane, a tym samym obniżona będzie zdolność atmosfery do samooczyszczania. Jest to efekt środowiskowy zawsze występujący w miastach – „cena urbanizacji”.

12. Znaczące oddziaływanie na środowisko, w rozumieniu Ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. Nr 199, poz. 1227) oraz Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 9 listopada 2004 r. w sprawie określenia rodzajów przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko oraz szczegółowych kryteriów związanych z kwalifikowaniem przedsięwzięć do sporządzenia raportu o oddziaływaniu na środowisko (Dz. U. z 2004 Nr 257 poz. 2573, zmiany Rozporządzenia: Dz. U. z 2005 r., Nr 92, poz. 769 i Dz. U. z 2007 r., Nr 158, poz. 1105), mogą spowodować następujące przedsięwzięcia ujęte w „Programie...”:
 - budowa instalacji infrastruktury technicznej (kanalizacja rozdzielcza, wodociągi, sieć gazowa itd.);
 - zagospodarowanie terenów poprzemysłowych;Ww. przedsięwzięcia mogą należeć do kategorii wymagających przeprowadzenia postępowań w sprawie oceny oddziaływania na środowisko.
13. Obszary potencjalnie problemowe środowiskowo w świetle zapisów „Programu...” to teren po Zakładach „Neptun” i teren po Zakładach Zbożowych. W pierwszym przypadku docelowe zagospodarowanie określono ogólnie jako usługowo-mieszaniowe, a w drugim nie określono docelowego zagospodarowania. Ze względu na śródmiejskie usytuowanie i ochronę ekologicznych warunków życia ludzi:
 - teren po Zakładach „Neptun” należy wykluczyć z lokalizacji usług uciążliwych środowiskowo;
 - teren po Zakładach Zbożowych należy wykluczyć z lokalizacji przedsięwzięć należących do kategorii zawsze znacząco oddziaływujących na środowisko oraz przedsięwzięć uciążliwych środowiskowo.
14. Analiza i ocena skutków środowiskowych związanych z wdrożeniem „Programu...” wskazuje, że nie wystąpią niekorzystne oddziaływania transgraniczne. Realizacja „Programu...” może być pośrednio źródłem oddziaływań pozytywnych, dotyczących znikomej poprawy stanu czystości wód Bałtyku. „Program...” zakłada poprawę stanu czystości wód Wierzycy a ta uchodzi do Wisły, odprowadzającej wody do Bałtyku.
15. „Program...” stanowi wyraz woli mieszkańców miasta, którzy, jak można założyć, najlepiej znają jego wady i zalety oraz potrzeby na przyszłość. Z punktu widzenia problematyki ochrony środowiska „Program...” opracowany jest poprawnie i zapewni zrównoważony rozwój centralnej części miasta. Z tego punktu widzenia „Program...” nie wymaga rozwiązań alternatywnych.
16. Większość zapisów „Programu...”, po ich realizacji, podlegać będzie standardowej kontroli stanu środowiska realizowanej przez WIOŚ i PPIS. Ponadto należy w sposób ciągły diagnozować zmiany w zakresie zagospodarowania przestrzeni na podstawie systematycznych inwentaryzacji

oraz wprowadzić monitoring obiektów ochrony dziedzictwa kulturowego i obiektów przyrodniczych planowanych do objęcia ochroną.

17. Przy sporządzaniu prognozy oddziaływania na środowisko „Programu...” nie napotkano trudności wynikających z niedostatków techniki lub luk we współczesnej wiedzy.

14. STRESZCZENIE PROGNOZY W JĘZYKU NIESPECJALISTYCZNYM

1. Wprowadzenie

Przedmiotem opracowania jest prognoza oddziaływania na środowisko „Lokalnego programu rewitalizacji obszarów miejskich miasta Starogard Gdański na lata 2008 – 2013”. „Program...” obejmuje centralną część miasta, w tym jego historyczne centrum – Rynek i jego otoczenie, kwartały zabudowy mieszkaniowo-usługowej i przemysłowej oraz fragment doliny Wierzycy, w tym Park Miejski.

Centralną część Starogardu Gdańskiego wyróżniają:

- duży zakres i intensywność antropogenicznego obciążenia środowiska przyrodniczego terenów zainwestowanych;
- umiarkowana odporność i zdolność do samoregulacji środowiska doliny Wierzycy;
- występowanie na terenach zainwestowanych lokalnych struktur przyrodniczych i przyrodniczo-antropogenicznych aktywnych pod względem biotycznym, pozbawionych jednak ciągłości przestrzennej i połączeń z przyrodniczym otoczeniem miasta (poza doliną Wierzycy), co hamuje proces regeneracji środowiska;
- słabe i umiarkowane ekologiczne warunki życia ludzi.

Brak realizacji „Programu...” może spowodować utrwalenie ww. cech środowiska miejskiego w centralnej części Starogardu Gdańskiego.

Najważniejszą strukturą środowiska przyrodniczego Starogardu Gdańskiego, w tym jego centralnej części, jest dolina Wierzycy. Dolina Wierzycy ma ogromną wartość zarówno krajobrazową, jak też pod względem bogactwa i jakości obecnych tu układów roślinnych, warunkujących z kolei szeroką gamę nisz ekologicznych dla organizmów zwierzęcych. Stanowi ona łącznik między kompleksami leśnymi powyżej i poniżej miasta, wzbogacając środowisko przyrodnicze miasta. Niezbędne jest utrzymanie zielonego ciągu doliny Wierzycy przecinającej miasto. Trzeba zachować istniejące zadrzewienia oraz uzupełnić zieleń urządzoną – powinna się do tego przyczynić realizacja „Programu...”. Proponowane jest powiększenie istniejącego Obszaru Chronionego Krajobrazu Doliny Wierzycy o położony w mieście odcinek doliny Wierzycy.

2. Założenia i ustalenia „Programu...”

W „Lokalnym programie rewitalizacji obszarów miejskich miasta Starogard Gdański na lata 2008 – 2013” promowany jest w sposób szczególny kompleksowy rozwój społeczno – gospodarczy miasta i regionu. Rozwój ten dotyczyć ma przede wszystkim funkcji turystycznych i związanych z kulturą, i jako taki ma szansę na uzyskanie wsparcia ze strony programów centralnych i regionalnych, w tym – finansowanych ze środków Unii Europejskiej. Integralnym elementem tych działań winna stać się kompleksowa rewitalizacja obszaru miasta, gdzie – w ramach obszarów zdegradowanych – zlokalizowanych jest większość wartościowych elementów zasobu jego dziedzictwa.

„Program...” stanowi efekt prac wykonanych przy szerokim udziale społeczności lokalnej. Uspołecznienie opracowania „Programu...” polegało na publicznej dyskusji

nt. kluczowych jego ustaleń i na wypracowaniu głównych jego zapisów w trybie spotkań warsztatowych i konsultacyjnych.

W „Programie...” zidentyfikowano cele rewitalizacji miasta, w podziale na cel główny (kompleksowa rewitalizacja historycznego centrum Starogardu Gdańskiego) oraz cele nadrzędne i szczegółowe w odniesieniu do poszczególnych sfer: przestrzennej, społecznej i ekonomicznej. Spośród celów szczegółowych wybrano cele o znaczeniu pierwszoplanowym, najpilniejsze do realizacji. Dla każdego z wybranych celów rewitalizacji miasta określono projekty i przedsięwzięcia, których realizacja przyczyni się do osiągnięcia zamierzonych celów. Podzielono je na dwie grupy – do realizacji w etapie I (26 projektów) i w etapie II (14 projektów). Realizacja projektów i przedsięwzięć etapu II została odroczone do momentu osiągnięcia zamierzonych efektów etapu I lub do momentu zaistnienia szczególnie sprzyjających okoliczności ich realizacji. Stanowią one jednak w dalszym ciągu element „Programu...” i jako takie mogą stać się w miarę możliwości przedmiotem działań realizacyjnych.

3. Zagrożenia przyrodnicze i problemy ochrony środowiska

Na obszarze Starogardu Gdańskiego występuje problem zagrożenia powodziowego w całej dolinie Wierzycy, w tym na odcinku objętym „Programem...”. Wyznaczone zostały obszary bezpośredniego zagrożenia powodzią, związane ze strefą przepływów wezbraniowych rzeki Wierzycy. Zagrożenie morfodynamiczne występuje w dolinie Wierzycy – na jej zboczach i w korycie rzeki. Potencjalne zagrożenie osuwisk na zboczach potęgują niewłaściwe lokalizacje obiektów, brak roślinności i występowanie sztucznych podcięć zboczy (skarp).

Do podstawowych, decydujących o stanie środowiska przyrodniczego centralnej części Starogardu Gdańskiego, źródeł uciążliwości środowiskowych należą:

- wewnętrzna i tranzytowa komunikacja samochodowa – źródło uciążliwości aerosanitarnej i akustycznej;
- transport kolejowy - źródło uciążliwości akustycznych i aerosanitarnych;
- indywidualne paleniska w obrębie zabudowy mieszkaniowej (tzw. niska emisja), wykorzystujące paliwa stałe (węgiel, koks itp.) – źródła lokalnej uciążliwości aerosanitarnej;
- punktowe źródła zanieczyszczeń wód powierzchniowych (Wierzycy) oraz zrzuty wód opadowych.

4. Ochrona przyrody i dziedzictwa kulturowego

Spośród form ochrony przyrody i krajobrazu, w rozumieniu Ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody, na terenie miasta Starogard Gdański występuje tylko jeden pomnik przyrody, ustanowiony na mocy decyzji Wojewody Pomorskiego (w pobliżu obszaru objętego „Programem...” przy ul. 2. Pułku Szwoleżerów – lipa drobnolistna). W mieście nie występują formy ochrony przyrody uchwalone przez Radę Miasta. Prawna ochrona przyrody jest najsłabszą stroną ochrony środowiska w Starogardzie Gdańskim. Najbliżej w stosunku do obszaru objętego „Programem...” położony jest Obszar Chronionego Krajobrazu Doliny Wierzycy (ok. 3,5 km na północny zachód), proponowany do powiększenia przez włączenie do niego m. in odcinka doliny Wierzycy w centralnej części miasta, objętej „Programem...”.

Starograd Gdański posiada zachowany w centralnej części historyczny układ przestrzenny z kwadratowym rynkiem i wychodzącymi z niego prostopadłymi

uliczkami, z zabudową z XIX i XX w. Z dawnych murów obronnych z XIV w. pozostały tylko fragmenty, w tym gotycka Brama Gdańska. Na środku rynku znajduje się ratusz z XIV w., przebudowany w XVIII i XIX w. W krajobrazie kulturowym centrum miasta wyróżnia się gotycki kościół farny św. Mateusza z XIV w. Na terenie centralnej części Starogardu Gdańskiego, objętej „Programem...”, występują liczne obiekty wpisane do rejestru zabytków nieruchomości woj. pomorskiego.

5. Prognozowane oddziaływania realizacji „Programu...” na środowisko

W prognozie przeprowadzono ocenę oddziaływania na środowisko poszczególnych projektów i przedsięwzięć jak i ocenę skumulowaną oddziaływania na środowisko wszystkich projektów i przedsięwzięć. Wykazano, że wdrożenie „Programu...” spowoduje poprawę stanu środowiska w centralnej części Starogardu Gdańskiego, w tym poprawę struktury i funkcjonowania przyrody, materialnego dziedzictwa kulturowego i walorów krajobrazowych. W efekcie lepsze będą ekologiczne warunki życia ludzi i podstawy dalszego rozwoju miasta.

W szczególności wykazano, że realizacja „Programu...” nie spowoduje pogorszenia stanu siedlisk przyrodniczych oraz siedlisk gatunków roślin i zwierząt, dla których ochrony wyznaczono lub planuje się wyznaczyć obszary Natura 2000 oraz nie spowoduje dezintegracji obszarów Natura 2000 i nie wpłynie na spójność sieci obszarów Natura 2000. Wynika to przede wszystkim z charakteru przedsięwzięć przewidzianych w „Programie...” i z dużej odległości centrum Starogardu Gdańskiego od najbliższych obszarów Natura 2000 (11 – 14 km).

Prognozowane oddziaływania na środowisko realizacji „Programu...” sklasyfikowano jako pozytywne i neutralne. Negatywny charakter może mieć tylko oddziaływanie realizacji „Programu...” na lokalne warunki klimatyczne. W wyniku dogęszczenia zabudowy centralnej części miasta (uzupełnienia starej, historycznej zabudowy), osłabieniu ulegnie przewietrzanie, a tym samym obniżona będzie zdolność atmosfery do samooczyszczania. Jest to efekt środowiskowy zawsze występujący w miastach.

Znaczące oddziaływanie na środowisko, w rozumieniu prawa ochrony środowiska, mogą spowodować następujące przedsięwzięcia ujęte w „Programie...”:

- budowa instalacji infrastruktury technicznej (kanalizacja rozdzielcza, wodociągi, sieć gazowa itd.);
- zagospodarowanie terenów poprzemysłowych.

Ww. przedsięwzięcia mogą należeć do kategorii wymagających przeprowadzenia postępowań w sprawie oceny oddziaływania na środowisko. Reguluje to Ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. Nr 199, poz. 1227).

Analiza i ocena skutków środowiskowych związanych z wdrożeniem „Programu...” wskazuje, że nie wystąpią niekorzystne oddziaływania transgraniczne. Realizacja „Programu...” może być pośrednio źródłem oddziaływań pozytywnych, dotyczących znikomej poprawy stanu czystości wód Bałtyku. „Program...” zakłada poprawę stanu czystości wód Wierzycy a ta uchodzi do Wisły, odprowadzającej wody do Bałtyku.

6. Obszary problemowe środowiskowo

Obszary potencjalnie problemowe środowiskowo w świetle zapisów „Programu...” to teren po Zakładach „Neptun” i teren po Zakładach Zbożowych. W pierwszym przypadku docelowe zagospodarowanie określono ogólnie jako usługowo-mieszkaniowe, a w drugim nie określono docelowego zagospodarowania. Ze względu na śródmiejskie usytuowanie i ochronę ekologicznych warunków życia ludzi:

- teren po Zakładach „Neptun” należy wykluczyć z lokalizacji usług uciążliwych środowiskowo;
- teren po Zakładach Zbożowych należy wykluczyć z lokalizacji przedsięwzięć należących do kategorii zawsze znacząco oddziaływujących na środowisko oraz przedsięwzięć uciążliwych środowiskowo..

7. Rozwiązania alternatywne i metody analizy skutków realizacji „Programu...”

„Program...” stanowi wyraz woli mieszkańców miasta, którzy, jak można założyć, najlepiej znają jego wady i zalety oraz potrzeby na przyszłość. Z punktu widzenia problematyki ochrony środowiska „Program...” opracowany jest poprawnie i zapewni zrównoważony rozwój centralnej części miasta. Z tego punktu widzenia „Program...” nie wymaga rozwiązań alternatywnych.

Większość zapisów „Programu...”, po ich realizacji, podlegać będzie standardowej kontroli stanu środowiska realizowanej przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska Gdańsku i przez i Państwowy Powiatowy Inspektorat Sanitarny w Starogardzie Gdańskim. Ponadto należy w sposób ciągły diagnozować zmiany w zakresie zagospodarowania przestrzeni na podstawie systematycznych inwentaryzacji oraz wprowadzić monitoring obiektów ochrony dziedzictwa kulturowego i obiektów przyrodniczych planowanych do objęcia ochroną.

15. WYKAZ ŹRÓDEŁ INFORMACJI UWZGLĘDNIONYCH W PROGNOZIE

- Aktualizacja programu ochrony środowiska dla powiatu starogardzkiego na lata 2007-2010 z perspektywą na lata 2011-2014
- Bilans zasobów kopalin i wód podziemnych w Polsce, PIG Warszawa 2004 i 2007.
- Kostarczyk A., Przewoźniak M. – red., 2002, Diagnostyka stanu i koncepcja ochrony środowiska przyrodniczo-kulturowego w województwie pomorskim”, Materiały do Monografii Przyrodniczej Regionu Gdańskiego, t. 8, Gdańsk.
- Kostrowicki A.S., 1981, Metoda określania odporności roślin na uszkodzenia mechaniczne powstałe na skutek wydeptywania, IGiPZ PAN, Prace Geogr., nr 139
- Krzymowska-Kostrowicka, 1991, Zarys geologii rekreacji, Uniwersytet Warszawski, Warszawa.
- Lokalny program rewitalizacji obszarów miejskich miasta Starogard Gdański na lata 2008 – 2013, 9 sierpnia 2009 r.
- Mapa zasobów obszarów głównych zbiorników wód podziemnych (GZWP) w Polsce wymagających szczególnej ochrony. 1:500.000, 1990, praca zbior. pod red. A.S. Kleczkowskiego, IHiGI AG-H w Krakowie
- Natura 2000. Europejska sieć ekologiczna., 2002, Ministerstwo Środowiska, Warszawa.
- Opracowanie ekofizjograficzne do planu zagospodarowania przestrzennego województwa pomorskiego, praca zbior. pod. red. J. Czochańskiego, Pomorskie Studia Regionalne, Gdańsk.
- Ocena roczna jakości powietrza w woj. pomorskim za 2007 rok, PWIOŚ Gdańsk 2008.
- Opracowanie ekofizjograficzne podstawowe gminy Starogard Gdański dla potrzeb studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, 2007/2008, BPiWP Proeko, Gdańsk.
- Plan zagospodarowania przestrzennego województwa pomorskiego (wersja opublikowana), 2002, praca zbior. pod red. F. Pankaua, Pomorskie Studia regionalne, Urząd Marszałkowski Województwa Pomorskiego, Gdańsk.
- Polityka ekologiczna państwa w latach 2009 – 2012 z perspektywą do roku 2016, Minister Środowiska, 2008, Warszawa.
- Prognoza oddziaływania na środowisko Miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla obszaru ograniczonego ulicami Kanałową, Sobieskiego, Kościuszki, Chojnicką, Mostową i rzeką Wierzycą w Starogardzie Gdańskim (2001).
- Prognoza oddziaływania na środowisko Miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla obszaru położonego w rejonie ulic Kościuszki – Pomorska w Starogardzie Gdańskim (2004).
- Prognoza oddziaływania na środowisko Miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla obszaru położonego w rejonie ulic Piłsudskiego – Chopina - Parkowa w Starogardzie Gdańskim (2005).

- Prognoza oddziaływania na środowisko zmiany Miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla obszaru pomiędzy ulicami Kanałową, Sobieskiego, Kościuszki, Chojnicką, Mostową i rzeką Wierzyca w Starogardzie Gdańskim - obejmującej dz. geod. 314 obr. 17 i cz. 501/5 obr. 17 przy ul. Krzywej (2006).
- Prognoza oddziaływania na środowisko Miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla obszaru położonego w rejonie ulic Kościuszki, Jana Pawła II, Pomorskiej w Starogardzie Gdańskim (2007).
- Prognoza oddziaływania na środowisko zmiany Miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla fragmentu miasta Starogard Gdański – dot. dz. geod. nr 89/4, 89/5, 89/10, 89/9, 89/8, 89,7 obr. 14 przy ul. Hallera (2009).
- Prognoza oddziaływania na środowisko „Programu ochrony środowiska województwa pomorskiego na lata 2007-2010 z uwzględnieniem perspektywy 2011-2014”, którego część stanowi projekt Planu gospodarki odpadami, M. Ebel, M. Kistowski, A Toszecki, Gdańsk 2007.
- Prognoza oddziaływania na środowisko projektu „Regionalnego programu operacyjnego dla woj. pomorskiego na lata 2007-2013”, 2006, Wojewódzkie Biuro Planowania Przestrzennego Słupsk.
- Prognoza oddziaływania na środowisko projektu „Regionalnej strategii rozwoju transportu województwa pomorskiego na lata 2007-2020”, 2008, Wojewódzkie Biuro Planowania Przestrzennego Słupsk.
- Prognoza oddziaływania na środowisko projektu „Strategii rozwoju województwa pomorskiego” 2020, WBPP w Słupsku, Gdańsk 2005.
- Prognoza oddziaływania na środowisko projektu „Planu zagospodarowania przestrzennego województwa pomorskiego”, WBPP w Słupsku, Gdańsk 2008.
- Projekt „Planu zagospodarowania przestrzennego województwa pomorskiego”, 2009, Załącznik nr 1 do uchwały nr 11/175/09 Zarządu Województwa Pomorskiego z dnia 12 stycznia 2009 r.
- Program ochrony środowiska miasta Starogard Gdański na lata 2003-2010, 2003.
- Program ochrony środowiska województwa pomorskiego 2007–2010 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2011 – 2014, (Uchwała nr 191/XII/07 Sejmiku Województwa Pomorskiego z dnia 24 września 2007 r.), Gdańsk.
- Przewoźniak M., 1987, Podstawy geografii fizycznej kompleksowe, Wyd. UG, Gdańsk.
- Przewoźniak M., 1995, Studia przyrodniczo-krajobrazowe w ocenach oddziaływania na środowisko, w: Studia krajobrazowe jako podstawa racjonalnej gospodarki przestrzennej, mat. sem., Uniwersytet Wrocławski, Wrocław
- Przewoźniak M., 1997, Teoria i praktyka w prognozowaniu zmian środowiska przyrodniczego dla potrzeb planowania przestrzennego, w: Materiały szkoleniowe do konferencji nt. “Prognoza skutków wpływu ustaleń miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego na środowisko przyrodnicze, jako istotne narzędzie przeciwdziałania powstawaniu zagrożeń ekologicznych”, TUP, Katowice.
- Przewoźniak M. 1999, Potencjał rekreacyjny środowiska przyrodniczego –

-
- atrakcyjność a przydatność, w: Geoekologiczne podstawy badania i planowania krajobrazu rekreacyjnego, praca zbior. pod red. M. Pietrzaka, AWF w Poznaniu.
- Przewoźniak M., 2002, Kształtowanie środowiska przyrodniczego miast. Przykłady z regionu gdańskiego, Wydział Architektury Politechniki Gdańskiej.
- Przewoźniak M. 2004, Walory przyrodnicze, w: Uwarunkowania i kierunki rozwoju turystyki w województwie pomorskim, praca zbior. pod red. M. Wanagos, Urząd Marszałkowski Woj. Pomorskiego, 67-102.
- Przewoźniak M. 2005a, Ochrona przyrody w planowaniu przestrzennym. Teoria – prawo- realia, Przegląd Przyrodniczy, t.XVI, z 1-2.
- Przewoźniak M. 2005b, Teoretyczne aspekty przyrodniczej rewitalizacji miast – ku metodologii zintegrowanej rewitalizacji urbanistyczno-przyrodniczej, Teka Komisji Architektury, Urbanistyki i Studiów Krajobrazowych, Vol. 1, PAN OL.
- Przewoźniak M. 2007, Przyrodnicza rewitalizacja miast. Podstawy teorii i przykłady realizacji, Biblioteka Urbanisty 10, Warszawa.
- Racinowski R., 1987, Wprowadzenie do fizjografii osadnictwa, PWN, Warszawa
- Raporty o stanie środowiska w województwie pomorskim w latach 1999 - 2006, WIOŚ w Gdańsku)
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2007 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku (Dz. U. Nr 120 poz. 826).
- Rozporządzenia Ministra Środowiska w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków Natura 2000 z dnia 21 lipca 2004 r. 2000 z późniejszymi zmianami (Dz. U. z 2004 r. 229 poz. 2313, Dz. U. z 2007 r. Nr 179 poz. 1275 i Dz. U. z 2008 r. Nr 198, poz 1226).
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 16 maja 2005 r. w sprawie typów siedlisk przyrodniczych oraz gatunków roślin i zwierząt wymagających ochrony w formie wyznaczenia obszarów Natura 2000 (Dz. U. z 2005 r. Nr 94, poz. 795).
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 9 listopada 2004 r. w sprawie określenia rodzajów przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko oraz szczegółowych kryteriów związanych z kwalifikowaniem przedsięwzięć do sporządzenia raportu o oddziaływaniu na środowisko (Dz. U. Nr 257 poz. 2573, zm. Dz. U. z 2005 r. Nr 92, poz. 769 i Dz. U. z 2007 r. Nr 158, poz. 1105).
- Rozporządzenie nr 5/05 Wojewody Pomorskiego z dnia 24 marca 2005 r. w sprawie obszarów chronionego krajobrazu w województwie pomorskim (Dz. Urz. Woj. Pomorskiego nr 29 poz. 585 z dnia 29 marca 2005 r.)
- Sidło P.O., Błaszowska B., Chylarecki P. (red.) 2004, Ostoje ptaków o znaczeniu europejskim w Polsce, OTOP, Warszawa.
- Ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. Nr 199, poz. 1227).
- Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. „Prawo ochrony środowiska” (tekst jednolity Dz. U. z 2008 r. Nr 25, poz. 150 z późn. zm.).

Ustawa z dnia 18 lipca 2001 r. „Prawo wodne” (tekst jednolity Dz. U. z 2005 r. Nr 239, poz. 2019 z późn. zm.).

Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach (tekst jednolity Dz. U. z 2007 r. nr 39, poz. 251 z późn. zm.).

www.mos.gov.pl/natura2000.

Spis rysunków:

- Rys. 1. Obszar Starogardu Gdańskiego objęty „Programem...”.
- Rys. 2. Tereny w zasięg obszaru „Programu...” (2009) objęte miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego, dla których wykonano prognozy oddziaływania na środowisko (1:10.000).
- Rys. 3. Planowane powiększenie Obszaru Chronionego Krajobrazu Dolina Wierzycy w centralnej części Starogardu Gdańskiego.
- Rys. 4. Obszar objęty „Programem...” na tle form ochrony przyrody w regionalnym otoczeniu.